

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1984

FEBRUÁR

SPIRÓ GYÖRGY

A kert

Dráma

SZEREPLŐK

János
Elvira
Cuki
Anna
Tudós
Doki
Prof
Öcsi
Katika
Leporics
Parancsnok

Történik 1954. május 24-én, hétfőn, egy budai villa kertjében. Jobbról a ház repkénnyel befuttatott fala, a bejárati zsalugáteres ajtó nyitva. A ház előtt kőkerítéssel ellátott terasz. A kertben magas tölgyek és fenyők, gondozott pázsit, kissé elhanyagolt bokrok. A fák lombja fölött és között ég. Kerítés nem látszik.

A szereplők egytől egyig fiktívek.

A dráma ötletét Karinthy Márton Bánat című filmnovellája adta

1

Verőfény. A házból rádión Mozart G-dúr triója hal-latszík. A színen sokáig senki, majd jön balról Tudós és Anna, megállnak. Tudós kopott szürke öltönyben, ingben, lábán nyikorgóan új cipő. Anna kék rakott szoknyában, pöttyös blúzban

ANNA Micsoda kert!

Csönd

És ők itt élnek? Ebben a kertben?

Csönd

Micsoda kert!

Tudós a ház felé indul

Itt élnek... ebben a házban... Tudós megáll

Jártál már itt? Tudtad ezt?

Tudós bólint

Ez egy paradicsom! Nem is tudom... Fantasztikus. Tudós áll

Hogy így is élnek emberek...

KATIKA *(kijön a házból)* Kit tetszenek keresni az elvtársak?

TUDÓS A háziakat.

KATIKA A főosztályvezető elvtársat?

TUDÓS Őt.

KATIKA Be vannak jelentve az elvtársak?

TUDÓS Ő hívott minket, levélben.

KATIKA Ha szabad lenne a levelet, elvtárs.

TUDÓS Nincs nálam.

KATIKA Sajnálom. A főosztályvezető elvtárs különben sincs itthon. Tessék máskor. Előtte tessék bejelentkezni telefonon.

TUDÓS Pompás. (Annához) Elmegyünk.

ANNA Miért mennénk el? Meghívtak!

TUDÓS Levélben.

ANNA Akkor is meghívtak!

TUDÓS Cerberuszról nem volt szó.

ANNA Nem Cerberusz. Csak egy lány.

TUDÓS Felőlem nőnemű is lehet. Egy Cerbera. Na, menjünk.

ELVIRA *(a házból)* Jött valaki, Katika?

KATIKA Két elvtárs. Egy elvtárs meg egy elvtársnő.

ELVIRA *(a házból)* Mindjárt megyek!

Csönd, csak a zene szól. Tudós, Anna, Katika vár. Az ajtóban megjelenik Elvira, megáll, elképed

Dönci! Édes drága Döncikém! Uram isten! *(Tudós felé siet)*

TUDÓS Szervusz.

ELVIRA *(megáll)* Szervusz. *(Kis csönd)* Istenem... Akkor te már!... *(Boldogan nevet, szinte ugrándozik)* Katika, látja? Látja?!

Katika megdöbbenve hallgat

Hihetetlen! Hála az égnek! Mutasd magad... Nem is változtál. Ugye? Semmi bajod! Dönci!... A feleséged?

TUDÓS Anna. Anna, ez Elvira.

A két nő kezét fog

ELVIRA Anna ... Szervusz, Anna.

ANNA Szervusz.

ELVIRA Ő egy új feleség, vagy a régi?

TUDÓS A régi.

ELVIRA *(még fogja Anna kezét)* Milyen fiatal vagy! Szegény kislány ... *(Megcsókolja, Anna zavartan hagyja)* Katika, székeket! — Iszok kávét, ugye? — Katika, kávét is!

KATIKA A teraszra?

ELVIRA Igen... Istenem!

Katika bemegy a házba. Szól a zene, csönd

Mikor?...

TUDÓS Nemrég.

ELVIRA Nem tudtam... nem tudtuk... Azt se tudtuk meg rögtön... János is csak sokkal később hallotta, magánkívül volt, minden követ megmozgatott... Megpróbáltunk mindent... Istenem, legalább három éve! -- Kértek enni? Lesz minden, János meghagyta, tíz személyre főzzünk ... Mondott vala-mit reggel, meglepetés lesz... De hogy ekkora! Ő már tudta! Es nem szólt! — Nem szokott szólni... Ő elugrott valahova, vidékre, kocsival, biztos felolvas ... Alig van itthon... De majd jön... Dönci! Hát itt vagy! — Katika!

Katika hoz két fonott széket, leteszi a teraszra

Ő Katika. Háztartási alkalmazott. Ő közben lett ... Alig maradt időm dolgozni, kénytelenek voltunk... TUDÓS Persze.

ELVIRA Rendes, dolgos, tiszta lány... Ő már a harmadik, de ő rendes. — Köszönöm, Katika.

Katika visszamegy a házba

Gyertek, üljetek le!

A teraszra lépnek. A házból kijön Cuki: szép, fiatal, fekete nő, virágos pongyolában

CUKI Szabadság.

Kis csönd

ELVIRA Ez Cuki. Így hívjuk, magunk között. Nagyon kedves lány. Most nálunk lakik. Németül tanul. (Kis csönd) Cuki, ez itt egy nagy ember, igazi nagy ember, a kevesek közül. Tudós. A barátom! — Es a felesége. Anna.

CUKI Szervusz.

ANNA Szervusz.

Kezet fognak. Katika még két fonott széket hoz, leteszi, visszamegy a házba

ELVIRA Ülünk le. *Leülnek. Szól*

a zene. Csönd

CUKI Németül tud?

TUDÓS Kérem?

CUKI Tud németül?

ELVIRA Persze, hogy tud. Publikált olaszul, franciául...

Katika fonott asztalt hoz, leteszi, visszamegy

CUKI Szörnyű egy nyelv. Hetek óta tömik a fejemet. hogy eszközeset, meg részeseset, hát egy kukkot se értek. Folyton fejjörcsöket kapok tőle! Ilyen nyelv nincs is.

ELVIRA Hát, nem könnyű. Nem könnyű.

CUKI Nekem nincs rossz fejem a tanuláshoz, János állítja, hogy jó fejem van, de nekem már akkor kenyeret kellett keresnem, az elemiben... Ezért nem jártam végig ... És most tessék.

ELVIRA Nagyon fontos, hogy az ember tudjon németül.

Világnyelv.

CUKI Nehéz mindent pótolni... János szerint nem késő ...

Ismeritek?

ELVIRA Régi jó barátok.

ANNA Én csak a verseit ... nem mindet ...

ELVIRA Nemsokára jönnie kell.

Jön Katika tálcával, rajta kávé, négy tányér, négy csésze, cukor, tej. Leteszi, szétrakja. Csönd, szól a zene. Katika bemegy a házba

Valódi kávé.

Cukrot raknak a kávéba, kavargatják

ANNA Ez a kert... Fantasztikus kert!

ELVIRA Kicsit el van vadulva. Nehéz kertészt kapni. De még így is szép.

Isszák a kávé

TUDÓS Maga ...rokon?

CUKI Olyan kedvesek mind... mintha családtag lennék. Elvira is, igazán ...

ELVIRA A házat is tataroztatni kéne, tavalyra ígérték... Télen már beázott, pont a műtermem, fel-hajtottunk egy tetőfedőt, piszmogott hetekig, nem

tudtam dolgozni. (Tudóshoz) A padlástérből csináltattunk műtermet, idelelni mindent összekentem.. meg jöttek a vendégek, és félig kész műveken álmélkodtak... nem volt nekem való... Szép műterem, nagy ablaka van a hátsó kertre. Örülnék, ha megnéznétek.

CUKI János dolgozószobája is a kertre néz, a földszinten. Nem nagy szoba, de rengeteg könyv van benne! Ott szokott dolgozni. Fákra néz, bokrokra ... nagyon sok madár van, meg is írta egy csomó versében. Megmutatom, jó? (Feláll, Annához) Gyere. ANNA Menjek?

ELVIRA Menj csak! Aztán majd megmutatom a mű-termet.

Cuki és Anna bemegy. Csönd, szól a zene, isszák a kávé

Bájos teremtés... (Csönd) Már rehabilitáltak? TUDÓS

Engem nem fognak.

ELVIRA Dehogynem! Úgy hallottuk, mindenkit. Már az, hogy kiengedtek... hál' istennek...

TUDÓS Engem el sem itéltek, nincs hát miért rehabilitálniuk.

ELVIRA Én ehhez nem értek, de ha bent voltál, muszáj, hogy rehabilitáljanak.

TUDÓS Nem muszáj.

Csönd, szól a zene

ELVIRA Milyen kedves a feleséged... (Csönd) Jól vagy? Kicsit megöregedtél, a vonásaid ... kicsit ráncos vagy... különben semmi ...Én már kezdek őszül-ni... Van úgy, hogy nem sikerül... Nem fontos. (Csönd, majd felugrik) Ne haragudj, idegesít ma ez a Mozart. (Bemegy a házba)

Tudós ül. Kis ideig még zene, aztán csönd. Anna és Cuki a fönti ablakból szólal meg

ANNA Tudod, mit látni a dolgozószobából? Az egész várost!

CUKI Mert a hátsó fronton lejt a kert. Majdnem szakadék.

ANNA Az OTI-tornyot, a Kossuth-hidat, a Margit-hidat, a szigetet, a Bazilikát, még Csepelt is, a Gellérthegyet, a várat, az egész várost, egészen Cinkotáig!

CUKI Ott írja a verseit meg a cikkeit. Télen a cin-kéknek szalonját rak az ablakba.

ANNA Kié volt ez a ház?

CUKI Nem tudom, valami gyárosé vagy bankáré. De már régen itt laknak. Azt hiszem, negyvennyolc óta... ANNA Álomszép! Nézd meg.

TUDÓS Már láttam.

CUKI Innét föntről, a műteremből még szebb, itt a fák se takarnak semmit. (Tudóshoz) Nem nézi meg?

ANNA Én megnézem. Nem jössz?

TUDÓS Te csak menjél.

Csönd. Tudós ül. Madáracsicsérgés. Gépkocsiberregés, le-áll, csönd

2

Jön Doki rövid ujjú, csíkos ingben, hosszúnadrágban, Öcsi rövid tiroli bőrnadrágban, nadrágtartóban, kockás, rövid ujjú ingben, Prof sötétszürke öltönyben, ing-ben, fekete nyakkendőben

ÖCSI Ott ültem alattuk, két szektorral arrébb, de nem voltak messze, nincs mese, ott ült a sleppjében! DOKI Véletlen is lehet.

ÖCSI Véletlen?! Hetekkel ezelőtt szétosztották a jegyeket! Olyan nincs, hogy egy főavós véletlenül kerüljön Nagy Imre mellé! Olyan nincs!

DOKI Miért? Attól még...

ÖCSI Nem értitek? A legfinomabb módja az átállás-nak! Elegáns. Nem kell hűségnyilatkozat, semmi, akár véletlen is lehet, ő csak úgy ott ül. És min-

denki látja. A slepp is látja! Naná, hogy tudják, mi ez a véletlen! Zseniális!

DOKI Érdekes.

ŐCSI De csitt, szívem. Valaki ül a teraszon.

Közelebb mennek

Eb legyenek, ha ez nem a Dönci!

PROF Hogyhogy a Dönci?! ...

ŐCSI De, de, ez a Dönci! (A terasz felé megy, meg-áll) Mi az, Dönci, már téged is kiengedtek? — Fiúk, ez vagy a Dönci, vagy a szelleme kísért! — Szevasz, Dönci!

TUDÓS Szervusz, Őcsi.

ŐCSI (fellép a teraszra) Sehol semmi kék folt a képeden. Legalább sántítasz egy kicsit? Azt mondják, odabent kemény fiúk forgatják a bikacsóköket. Bár, állítólag, mielőtt kiengedik a pácienszt, felhizlalják, felpumpálják, adnak neki új körmöket, pótherét, egy-két vesét is ...

TUDÓS Így van. Nehogy felkavarodjon a gyomrotok, a kényes.

ŐCSI Fiúk, ez tényleg a Dönci!

Doki és Prof is fellép a teraszra

TUDÓS Szervusztok.

DOKI Szervusz. PROF

Szervusz.

Kis csönd

Hogyhogy itt vagy?

TUDÓS (széttárja a karjait) Igazán nem rajtam múltott.

PROF Mikor? ...Most? ... János? Hol van?

TUDÓS Nem tudom.

ŐCSI János reggel hívott, nagy meglepetés lesz, jöjjünk fel délután, hozzam Lajoskát ...

PROF Szóval, te vagy a meglepetés.

ŐCSI Elvira?

TUDÓS Bent van.

Csönd, madárscicsérgés

ŐCSI Na de minek is ácsingózunk ily megilletődötten. (Leül) Foglaljatok helyet, fiúk.

Doki és Prof is leül, csönd

TUDÓS Hogy vagytok? Kis

csönd

(Profhoz) Etelka?

PROF Megvan. (Kis csönd) Dolgozik. Éjjel-nappal írja a könyveit.

ŐCSI Etelka fantasztikus, én mondom. Ki se mozdul, csak ír, csak ír ... (Nevet) Én meg folyton bütykölök. Az a dög, állandóan lerohad. Mindene zörög, folyton szerelem. Ez ám a szerelem! (Nevet) Topolino. Egy stoppolino! Annyit stoppolom! (Nevet)

Csönd, madárscicsérgés

DOKI Tényleg, hogy vagy?

TUDÓS Jól. Valószínűtlenül jól vagyok. Önmagában az, hogy van időjárás ... Napszakok és évszakok .. Van idő ...Mi sose tudtuk, hány óra.

Csönd

ŐCSI Mázlid van, hogy tavasszal engedtek ki. TUDÓS

Télen hó lenne. Az is szép. PROF Na igen.

Csönd

ŐCSI Komolyan mondom, én szívesen ülnék egy kicsikét.

Mindjárt jobban tudnám becsülni, amit így...

(Fintorog, nevet) Dönci, nem tudnád elintézni? Te már ismered a dörgést! (Nevet)

Csönd, madárscicsérgés. Kijön a házból Elvira kisestélyiben

ELVIRA Szervusztok.

DOKI Szervusz.

PROF Szervusz.

ELVIRA (Profhoz) Etelka nem jött?

ŐCSI Ót is alig tudtam rávenni ... Dolgozni akart! Ilyen verőfényben! (Nevet)

ELVIRA Nagyon sajnálom, hogy Etelka nem jön. Jó lenne leülni vele egyszer, beszélgetni. — Nem tudom, érdemes-e megvárunk Jánost, talán valami hideget addig is ...

ŐCSI Inkább valami piát.

ELVIRA Cuki hol van?

TUDÓS A műtermedet mutogatja.

ELVIRA Gyerekek, Dönci elhozta a feleségét! DOKI

Még előtte vetted el, ugye?

TUDÓS Előtte.

DOKI És nem vált el?

TUDÓS Nem.

ŐCSI Kíváncsivá tettél. Mert ez szép. Megható. Komolyan. A nők időnként fantasztikusak tudnak len-ni. Én mondom.

PROF Most mit csinálsz?

TUDÓS Dolgozom.

ELVIRA Az jó. Az jó. Mit írsz?

TUDÓS Írni? Semmit.

ELVIRA Azt mondtad, dolgozol.

TUDÓS Segédkönyvtáros vagyok.

Kis csönd

ELVIRA Az olyan, mint a raktáros?

TUDÓS Olyan.

ŐCSI Mi??? Te cipeled ki a könyveket a kuncaftok-nak?!

TUDÓS Én.

ŐCSI (nevet) Nahát! Nagyon jó! — A Dönci könyveket cipel!

Az évszázad legjobb vicce!

ELVIRA (Profhoz) Lajoska, nem vennéd oda magad-hoz?

Valami kutatónak, vagy ilyesminek.

PROF Én?

ELVIRA Persze. Neked ez semmi.

PROF Szívesen, hogyné ... bár az nem ilyen egyszerű, sajnos.

De megpróbálom, feltétlenül.

TUDÓS Én nem megyek oda, ahol te vagy az igazgató.

ŐCSI (nevet) Na, Lajoska, megkaptad.

PROF Valami bajod van velem?

Tudós hallgat

Én tehetek róla, hogy engem nem vágta a síttré? *Csönd*

ŐCSI Talán olvasta egynémely cikkedet, és nem ért velük egyet.

PROF Lehet, hogy voltak tévedéseim, de azt senki sem állíthatja, hogy nem hittél írom, amit írok. ELVIRA Lajos nagyon sokat dolgozott, és kitűnő eredményeket ért el... (Kis csönd, feláll) Szólok a cse-lédnek. (Bemegy a házba)

Kis csönd

ŐCSI (Dokihoz) Szerintem Dönci a te késed alá se feküdne soha. (Nevet) Te is miket írtál! Milyen pompásan alkalmazkodik a nő szervezete a fizikai munkához! Direkt jó, hogy lányokat ültetnek a traktorra! Nem hogy szétrázná a méhüket, ellenkezőleg! (Nevet)

Kis csönd. Jön Katika átöltözve: fehér fityulában, fehér kötényben, tálcán bort hoz poharakkal

KATIKA Kezicsókolom, szabadság.
ÖCSI Szervusz, Katika.
PROF Jó napot.
DOKI Csókolom.

Katika leteszi a bort és a poharakat, a tálcával visszamegy a házba

ÖCSI (*beleszögel az üvegbe*) Szerintem kékfrankos.
Valódi. A poncihterektől. (*Tölt a poharakba*) ELVIRA (*jön, szalmakalapot tett föl*) Cukiék? ÖCSI Biztosan smuzognak.

Elvira leül, Öcsi neki is tölt

ELVIRA Hát akkor ... a szerencsés visszatérésre, hogy úgy mondjam. Egészségedre, Lajoska ...

Koccintanak, isznak

ÖCSI Isteni, mi? Van ott a Löverekben egy idegen-vezető, hogy a fenébe hívják... Annak van ilyen bora.
TUDÓS (*Profhoz*) Etelka mit ír?
PROF Könyveket.

Kis csönd

ÖCSI (*Tudóshoz*) Kint voltál?
TUDÓS Tessék?
ÖCSI A meccsen!
TUDÓS Én?
PROF Mért, én se voltam kint. A rádiót hallgattam. ÖCSI Mit vagy úgy megsértve? Százezer ember híján az egész ország Szepesit hallgatta.
PROF Csak leszögeztem, hogy én se voltam kint.
ÖCSI Nahát én kint voltam. Az ember ügyeskedjen, ha ilyen meccset akar látni. Fantasztikus, mit játszottak a fiúk! Fantasztikus. Hát ha most nem nyerjük meg a vébét! ... A brazilok se vernek meg minket. Istenem, micsoda gólok voltak! Még a Tóth kettő is bepotyogott a hálóba, a lasztival együtt. Én csak azt sajnáltam, hogy a Czibor nem lőtt gólt, borzasztó, mit kacsázott, valahányszor elment, az angolok már összeszarták magukat, mámorító volt, mámorító! A végén már az egész csapat rájátszott, hadd lőjön gólt ő is ... peche volt ...Hét-egyre a világon senki se számított, még én se!

DOKI Majd megnézzük a híradóban.

Az ajtóban megjelenik Cuki és Anna, Cuki egybeszabott fürdőruhában

TUDÓS (*Profhoz*) Ági?

Csönd, Cuki visszatartja a teraszra induló Annát

Ági hogy van? Hány éves most? Tizenöt? Tizenhat? *Csönd*

ELVIRA Ági meghalt.

Csönd

TUDÓS Mit?

PROF Ági nem meghalt, hanem öngyilkos lett. Leugrott a hatodikról. Ez így talán pontosabb.

TUDÓS Miért?!

ÖCSI Az ember olyan, hogy nemcsak börtönben képes meghalni. János fordított nemrég valami verset, abban volt az, hogy „Az ember, akár a szalmaszál, egy fuvallat is megtöri”, aztán mire kész lett, lefűjták ... Nem volt elég optimista.

TUDÓS De mikor? ! Miért?!

PROF Szerelem.

Csönd

CUKI Nézzétek, ez itt Anna. (*A teraszra vezeti Annát*)

Ennek a mogorva embernek a felesége. Képzeljétek: tanítónő! Gyerekeket tanít! Az nagyon szép, nem? Hát ő tanítónő.

ÖCSI (*felpattan*) Gyönyörű foglalkozás. Mit foglalkozás? Hivatás! (*Kezet csókol Annának*)

Doki és Prof is feláll, *kezet fognak Annával, gálánsan meghajolva*

CUKI Ugye, milyen szép lány? Amikor mondtam ne-ki — képzeljétek, elpirult! Nem tudja magáról! ANNA Kérlek, ne. CUKI Jól van, na, nem bántlak én téged. — Mi az, ti már isztok? (*Tölt egy pohárba, Annának nyújtja*) János kapja Sopronból.

ANNA Köszönöm, én nem.

CUKI Egy kicsit.

ANNA Nem szoktam.

ÖCSI Nem kell erőltetni. Egy tanítónő legyen öntudatos.

ELVIRA De üljetek le. — Katika! — Üljetek le.

Anna és Cuki leül

Hogy tetszett a műterem?

ANNA Szép. A kilátás ...Még szebb, mint lenről. Nem is tudtam, hogy ilyen szép ez a város. Innét felülről.

Jön Katika

ELVIRA Katika, székeket, legyen szíves.

Katika visszamegy a házba

ÖCSI Na és a festmények?

ANNA Szépek. ÖCSI

Mennyire szépek?

Kis csönd

ANNA Nem értek hozzá.

ÖCSI Mindenki ért hozzá. Maga is közönség. Nem is akar ki: egy tanítónő! Szóval, milyenek?

ANNA Meglepett ... hogy a kertet festi. (*Elvirához*) Hogy a kertet fested.

ELVIRA Miért, mit kéne festenem?

ANNA Nem tudom. Talán a kertet.

ELVIRA Tényleg, hogy tetszettek? De őszintén. Én igazán nem vagyok sértődékeny. Engem már annyit tömjéneztek a kritikusok! (*Tudóshoz*) Öt hónap-ja volt a gyűjteményes kiállításom, egyik recenzió jobb volt, mint a másik. Nem is hiszem őket. János miatt dicsérnek. Azt hiszik, ezzel jópontokat gyűjthetnek nála. Pedig nem János festi a képeimet. (*Annához*) Nekem aztán őszintén megmondhatod.

ANNA Szépek.

ELVIRA Semmi hiányérzet? Semmi kifogás? Nem tudom elképzelni.

ANNA Nem. Semmi. Nem értek hozzá, de nagyon szépek.

Igazán szépek. Olyan ... zöldek.

ELVIRA Zöldek?

ANNA A kert kevésbé zöld, talán.

ÖCSI Juhé!

ANNA De az más ...

Csönd. Katika hoz két fonott széket, leteszi, vissza-megy a házba. Öcsi, Prof és Doki leül. Csönd

ÖCSI (*Tudóshoz*) Már nem kubista képeket csinál, realista lett. Tájképfestő. Mondhatni Rjepin modorában. (*Nevet*) Fák, növények, virágok, tisztások, indák és kacsok ...

ELVIRA Van Gogh is festett virágokat!

ÖCSI Mondtam én, hogy nem? Nagyon szép kis napraforgókat mázolt, persze. Nagyon különbözőképpen lehet virágokat főtögetni.

ELVIRA Fessek martinászokat?

Öcsi széttárja a karjait

Akkor inkább a kertet, nem?

Jön Katika, újabb két székert hoz, visszamegy a házba

CUKI Elvira csodaszép virágokat tud festeni. Néha el-nézem, hogy suhan a kezél... Bámulatos. Pedig én láttam festőt eleget. (Tudáshoz) Engem rajzoltak, szénnel, én órákig ott álltam meztelenül, ők pedig dolgoztak, töröltek, a mester igazított, mint a meg-szállottak. De egyik se volt olyan tehetséges, mint Elvira.

ÖCSI Na ja, remegett a kezük. De egy virág... Még egy teljesen pucér virág is... az más. (Nevet, Tudóshoz) Látod, öregem, itt a munkásosztály lefekszik, a parasztság mos, főz, takarít, az értelmiség halad és csendéletet mázol. És holnapra, ilyen lesz az egész világ!... (Nevet, Cukira néz) Hát, faszmeresztő teste van.

CUKI Éhes makk disznókat álmodik.

ÖCSI Ezt tőlem loptad!

ELVIRA Nem értem, hol marad János. Már rég itt-hon kéne lennie.

CUKI Reggel nagyon föl volt dobva. Mosolygott, dudorászott ..

DOKI Nem szeretem, ha nagyon föl van dobva.

CUKI Én szeretem. (Annához) Olyankor fantasztikus, mire képes. Azt még nem is mondtam: van úgy, hogy naponta nyolcszor is ! ... Volt olyan. Néha két napig nem jön ki belőlem a pesszarium!

Csönd. Motorzúgás. Fék. Elvira feláll. Katika kijön a házból

ÖCSI Megjött János! 3

Balról jön János sötét öltönyben, fehér rövid ujjú ingben, nyakkendőben, mögötte Leporics, kockás, kihajtott ingben, szürke nadrágban, Parancsnok fehér ingben, fehér, hosszú tenisznadrágban, teniszcipőben. Parancsnok kissé előbbre jön, tévőáza megáll. Leporics hátul marad. János középre siet, visszafordul, diadalmasan Parancsnokra mutat

JÁNOS Na? ! Mit szoltok? ! Kit hoztam?! ÖCSI (felugrik) A Parancsnok!

Elvira, Doki, Prof elképedve bámul. Doki és Prof fel-áll. János leveti a zakóját, a teraszra siet, a zakót az egyik székre teszi. A nyakkendőt magán hagyja

JÁNOS Micsoda hőség, ilyen korán! Egész nap a kocsiban, pöfög, zúg, bűdös, ezek a Tátrák rettentő hangosak. Leporics elvtárs kereket is cserélt. (Szájon csókolja Cukit, majd Elvirát) Szervusz, Döncil! (Kezet ráz Tudóssal, aki feláll) A feleséged? (Kezet csókol Annának, aki szintén feláll) Gyönyörű ! Csoda-szép nő. Jaj, de kedves! — Szervusz, Lajoska! Örülök, hogy itt vagy! (Megöleli) Mit gondoltok, miről beszélnek a betegek a tébolydában? Ott az isten háta mögött, az erdőben, ahol madár se jár? Ahonnét a Parancsnokot hozzuk? Hát persze, hogy a hét-egy-ről ! Ők is hallgatták, és a legsúlyosabb szkizofrének is boldogok! Mégiscsak nagy dolog a foci. Egyáltalán a technika! Hogy ott is van rádió. (Az órájára néz) Lekéstük a G-dúr triót. Na nem baj, megvan lemezen, csak másik felvétel... Mindegy, majd föl-teszem... kíváncsi lettem volna... Ha nem kell kereket cserélni... Szóval, gyerekek, itt a meglepetés! A Parancsnok! (Visszafordul)

Parancsnok áll, mögötte Leporics aznapi Szabad Néppel legeyezi magát. Kis csönd

DOKI Kihoztad a tébolydából?!

JÁNOS Úgy döntöttem, hogy nálunk fog lakni. Pár napig, próbaidőre. És ha jól érzi magát, akkor végleg.

ELVIRA Nálunk fog lakni?

JÁNOS Van itt hely elég. És annyira hiányzott, évek óta!

ÖCSI És csak úgy kieresztették?

JÁNOS Persze. Miért? Nem ártott soha senkinek. CUKI Ő kicsoda?

JÁNOS Hogy kicsoda? Költő. Ő volt közülünk a leg-tehetségesebb. Együtt indultunk harminchétben ... CUKI Költő?

JÁNOS Bizony. A Parancsnok. Ő volt a mi vezéregyéniségünk. A legjobb ugratásainkat ő eszelte ki. Mi-csoda mókáink voltak... Hát igen. Aztán, pár éve, még a háború alatt, elvonult... Bevitték ide, oda, aztán kint volt egy ideig, Pesten, aztán lekerült az erdőbe. Csodaszép hely! Olyan kertje van, olyan kertje... És a betegek szabadon mászkálnak, képzeljétek! Aki akar, dolgozhat is. Semmi kényszer. A szabadság birodalma! Gyuszi egyszerűen zseniálisan csinálja. (Cukihoz) Gyuszi, a barátunk, az orvos, meséltem róla. — Újabban eléggé fúrják... majd teszünk valamit.

ELVIRA És odaadta neked?

JÁNOS Megdumáltam. És miért ne? A Parancsnok-nak semmi baja. Gyuszi azt mondja, csak el kell látni, egyébként egészséges. Tényleg az! Egész úton Mallarméről és a parnasszistákról beszélgettünk, a szelleme tökéletesen ép. Majd meglátjátok. Írt oda-lent néhány gyönyörű verset... (A zsebeit kutatja) Nem sokat, de azok nagyszerűek... Hova tettem...

LEPORICS Ott felejtettük, főosztályvezető elvtárs.

JÁNOS Igen?

LEPORICS Az ebédlőben.

JÁNOS Na mindegy, Gyuszi ügyis gyűjti és másolja őket, lassan meglesz a kötet... Na? Jó kis meglepetés, mi ? (Diadalmasan mosolyogva áll)

ELVIRA (Parancsnokhoz megy) Szervusz.

PARANCSNOK Szervusz. Szervusztok.

Kis csönd

Szép kert. Szép.

Kis csönd

ELVIRA Gyere, ülj le közénk.

PARANCSNOK Köszönöm. (Áll, kis csönd)

DOKI Odaviszek egy székert. (Kis csönd, Doki felvesz egy székert, odaviszi Parancsnokhoz, a színpad közepétől kicsit balra, leteszi, csönd)

PARANCSNOK (hosszan nézi a székert) Vécépapír ... van?

ELVIRA Vécépapír?

JÁNOS Van. Vécépapír van. Katika! Hozzon ki vécé-papírt.

KATIKA Mennyit?

JÁNOS Mennyit? Mennyit is... Egy csomaggal.

Katika bemegy a házba. Csönd, állnak

ELVIRA Hogy vagy?

PARANCSNOK Jól.

Kis csönd

Szép kert.

ELVIRA Magam gondozom.

PARANCSNOK Szép.

Csönd

KATIKA (kijön egy csomag vécépapírral) Odaadjam neki?

JÁNOS Persze. Adja csak oda.

Katika Parancsnokhoz megy, messziről nyújtja a vécé-papírt

PARANCSNOK (elveszi a papírt) Köszönöm. Katika

visszafut a teraszra

JÁNOS *(nevet)* Nem kell félni, nem harap!

Parancsnok a székhez lép, megszemléli. Majd komótosan dörzsölni kezdi a vécepapírral. A többiek nézik. Csönd. Parancsnok dörzsöl

CUKI Ezt miért csinálja?

JÁNOS Semmi, csak úgy. *(Elképedve nézi)* Gyuszi azt mondja, tudod, akiről már meséltem ... Azt mondja, mindent lassan csinál. Reggel elkezd készülődni, estig készülődik. A reggelit jó, ha estére megeszi. De egyébként normális.

Parancsnak dörzsöl

Dönci, úgy örülök, hogy végre látlak! Rossz volt .. Mintha én ültettelek volna le! Lelkifurdalásom volt... Röhej, mi? De főleg az, hogy nem lehetett felugrani hozzád... egy sorral... egy rimmel... Hál' istennek most ... Nem ülünk le?

Leülnek, Katika és Leporics áll

Leporics elvtárs, kérem, fáradjon a konyhába. LEPORICS Köszönöm, főosztályvezető elvtárs.

Felmegy a teraszra, leteszi a Szabad Népet a korlát párkányára, bemegy a házba, Katika utána

ANNA Miért vagy te Dönci?

TUDÓS Amiért a Parancsnok Parancsnok. Rám ragadt. Nem emlékszem.

ŐCSI Tizenhárom éves korában A *köszívű ember fia*i közül leginkább Ödönre hasonlított.

ANNA Miért éppen Ödönre?

ŐCSI Hát hogy Dönci lehessen belőle.

DOKI Ödöngeni szeretett, magányosan... Először Ödöngő lett, aztán Ödön... Ödönci ...

ELVIRA *(fellép a teraszra)* Nézzétek!

Odanéznak, Parancsnok a saját ruháját dörzsöli véce-papírral. Csönd

JÁNOS Semmi baja, hagyni kell. Csüccs.

Elvira is leül. Öcsi tölt. Csönd. Parancsnok elmélyülten dörzsöli magát

Hát, gyerekek... mit is mondjak. Boldog vagyok, na. Ismét együtt a banda. A régi társulat. Minden-ki. Megjött végre Dönci, megjött a Parancsnok... Ki hitte volna? Ki hitte volna, hogy lehetséges ... ? *(Elérzékenyülve mosolyog)* Ennyi a pohárköszöntő. Isten éltesen bennünket.

Koccintanak. János megsókolja a három nőt, Elvirát és Cukit szájon, Annát homlokon

CUKI Ő nem iszik?

Odanéznak, Parancsnok még mindig magát dörzsöli

JÁNOS Majd kér. Hagyni kell, hadd csinálja, ami jól-esik neki. *(Tudóshoz)* És ti? *(Rámosolyog Annára)* Végre megismerhetem. Ilyennek képzeltem. Ilyen fiatalnak, ilyen bájosnak, ilyen hűségesnek. Tudja, mi valamikor kebelbéli jó barátok voltunk. Majdnem *húsz* éven át... Egész emberöltő! A maga férje, a Parancsnok, meg én. Es én akkor pontosan ilyen feleséget kívántam Döncinek. Később jött mindenféle... Kicsit szétszóródtunk ... Talán a történelem... Nem voltunk elég erősek... Nem tudom, mekkora erő kell egy embernek... nincs is akkora ereje senki-nek... De én még mindig ilyen feleséget kívánok a maga férjének. Es boldoggá tesz, hogy láthatom Dönci mellett... *(Kis csönd)* Ezért is örülök annyira, hogy eljöttetek. Nem voltam egészen biztos benne... Ugye, Dönci? ...Nem tudom, hogy jutott hirtelen az eszembe, hogy összecsőditem a régi bandát... Most úgy érzem, semmi sem veszett el. Semmi sem visz-

szavonhatatlan. A tévedéseink sem, az idő sem, ami eltelt. Hogy azok vagyunk, akinek indultunk.

Csönd

PARANCSNOK Víz... van?

Odanéznak

ELVIRA Vízet kér.

JÁNOS Hallom.

ELVIRA Katika!

Katika kijön

Adjon neki vizet.

KATIKA Máris. *(Visszamegy)*

Csönd. Parancsnokot nézik, aki határozatlanul áll. Katika jön tálcával, rajta vizeskancsó, pohár. Odaviszi, megáll, fél

PARANCSNOK Köszönöm. *(Elveszi a kancsót, és a vizet lassan, gondosan a székre önti. Csönd. Parancsnok vécepapírral dörzsöli a vizes széket)*

KATIKA *(visszasiet a teraszra a tálcával)* Ráöntötte a székre!

JÁNOS Nem baj. *(Rámosolyog Katikára)* Köszönöm.

Nézik a dörzsölő Parancsnokot

ELVIRA *(Dokihoz, halkan)* Ez milyen betegség? DOKI Honnan tudjam?

Nézik a dörzsölő Parancsnokot

CUKI Ott lent. a diliházban, ott is ezt csinálta? JÁNOS Nem ezt csinálta. Ott nem csinált semmit. Beszélgettünk. Teljesen normálisan. Nem csinált semmit, beszélgettünk.

ELVIRA *(halkan)* Rögtön megismert?

JÁNOS Rögtön. És nem kell sugdolózni előtte. Rögtön megismert.

ELVIRA És örült?

JÁNOS Örült. Igen, örült.

Csönd, Parancsnok a széket dörzsöli

ŐCSI *(az órájára néz)* Na jó, van még idő... Hatkor kezdik a közvetítést.

JÁNOS Majd kihozzuk a rádiót. Van hosszabbító. --Katika! Kihozná?

KATIKA Máris. *(Bemegy a házba)*

Csönd, nézik a dörzsölő Parancsnokot

PARANCSNOK *(főlegyenesezik)* Van még víz?

JÁNOS Korlátlan mennyiségben. — Várjál, ott a slang, megnyitom a csapot. *(Feláll, a ház mögül kihozza az összetekert slaugot. Leguggol, a kert közepén levő csapra erősíti a végét. A másik végét Parancsnok kezébe nyomja, visszamegy a csaphoz, leguggol)* Nyithatom?

PARANCSNOK Légy szíves.

János óvatosan megnyitja a csapot. Kezd víz folyni a csapból. Parancsnok tartja a slaugot, majd a feje fölé emeli és magára irányítja. János pár pillanatig döbbenetlen nézi, majd elzárja a csapot. Parancsnok így is vizes lesz. János feláll, tanácstalan

JÁNOS Ennyi elég?

PARANCSNOK Igen. Egyelőre. Köszönöm. *(Rámosolyog Jánosra, majd a vécepapírral magát, a ruháját kezdi dörzsölni)*

KATIKA *(jön néprádióval és hosszabbítóval)* Hova tegyem?

Csönd, Parancsnokot nézik. Katika a terasz párkányára teszi a rádiót, bedugja a hosszabbítót, amelynek a vége az ajtóban tűnik el

Ideraktam.
ELVIRA Jó.

Nézik a Parancsnokot, aki dörzsöli magát. János a teraszra megy, leül. Csönd. Az ajtóban megjelenik Leporics, a száját törli a kezével, megáll, ő is nézi Parancsnokot

TUDÓS Néprádió.

Rámereznek Néprádió.

JÁNOS Igen. Néprádió.
TUDÓS Érdekes.

Kis csönd

CUKI Mi ebben az érdekes?

TUDÓS (Jánoshoz) Volt nektek egy világvevőtök. Orion.

JÁNOS Volt.

TUDÓS Soha nem volt semmi baja. Azon hallgattuk egy darabig a BBC-t. Amíg be nem kellett szolgáltatni. Aztán 45-ben visszakaptátok.

ELVIRA Vissza. Nem ugyanazt a készüléket, de azonos típust.

TUDÓS Még ... mikor is? Még negyvenkilencben is hallgattam nálatok. Szép hangja volt.

ELVIRA Lent van a pincében. Valami kiégett benne.

TUDÓS Érdekes.

ÖCSI Mi ebben az érdekes?

TUDÓS (feláll, a rádióhoz megy) Milyen elmés szerkezet! Kossuth-adó, Petőfi-adó, meg ez a fehér köröcske, közepén a fehér ponttal. Nemrég egy családnál megkérdeztem, mi az. Egy nyolcéves kisfiú legyintett, és azt mondta: „Az a külföld.” És valóban, bejön ott valami zöreje, külföldiül. Talán szlávul. De beszűrődik olasz is. Nagyon jól ki van találva. Olyan megnyugtató, hogy csak egy picike, zavaros külföld van, de magyar adó kettő is. Extrá Hungariam non est radio. Ez a zseniális kis szerkezet tökéletesen megoldja az ember valamennyi magyarságkomplexusát. Nincs is külföld. Csak a magyar háza van.

LEPORICS Meg lehet azt bütykölni, hogy bejöjjön rajta a külföld, akinek kell.

TUDÓS Igen, épp ez volt a technikai probléma: hogyan lehet a kondenzátort a Kossuthról egyenesen a Petőfire ugratni. Hogy köztük ne foghassunk másik állomást. Ezt volt nehéz kitalálni. De hál'istennek, kitalálták. (Visszamegy a székéhez, leül)

JÁNOS Ez a rádió nagyon olcsó. Jártam olyan tanyán, ahol épp csak bevezették a villanyt, de már ott volt a néprádió. Pedig nem voltak gazdag emberek! És úgy hallgatták, mintha az Úristen szólna hozzájuk! A nép magyarul tud, nem külföldiül. Magyarul kell szólni hozzá.

Kis csönd

LEPORICS Ha a főosztályvezető elvtárs akarja, én át-szerelem, hogy lehessen főgni mást is ... Úgy egyszerűbb is ... A kondenzátor ugyanis ...

JÁNOS Nem kell.

Kis csönd

Ha akarnám, felhozhatnám azt a világvevő Oriont a pincéből. Csak egyetlen csöve égett ki. De nekem nagyon jó a néprádió, Leporics elvtárs.

Tudós felveszi a párkányról a Szabad Népet, lapozgatja KATIKA

Még mindig csinálja!

Odanéznak. Parancsnok dörzsöli magát

TUDÓS Megvan!

Ránéznak

Engedelmetekkel, a mai Szabad Népből van egy költemény. Nem idézném végig, csak néhány szakaszát... A címe: Okos derűvel.

Kis csönd. Tudós körülnéz, majd belekezd

„Okos derűvel.

Nézem Julit. Párnás kezét,

Állának gödrét, cseppnyi halmát,

okosan-derűs kék szemének

szívszorító, meleg bizalmát,

e huncutkodó ragyogást,

mely, mint a fény, kihuny és lobban —

okosan-derűs kék szemében

bizony, végtelen bizalom van.”

(Felnéz) Elég egyszer, vagy olvassam fel újra?

ÖCSI Elég egyszer.

TUDÓS Én speciel négyszer futottam neki reggel, de. most sem értem. „Cseppnyi halmát. „Szívszorító, meleg bizalmát.” „Ragyogást, mely, mint a fény, ki-huny és lobban” ...A ragyogás fényjelenség, nem? Aligha mérhetem fényjelenséghez -- hiszen az.

Kis csönd

... okosan-derűs kék szemében
bizony, végtelen bizalom van.

Bizony, miénk a bizalom,
miénk, elvtársak, kommunisták,
mosolyában az a jövő szól,
amelynek mi fejtjük meg titkát, —
mert fájdalomban és örömben
a nagy kert szép gyümölcse érik;
s hogy sohasem csalódtak bennünk —
majd unokáink elmesélik.

(Felnéz) Mi lehet az, hogy „...mosolyában az a jövő szól,
amelynek mi fejtjük meg titkát ...”?

PROF Mit nem értesz? Ott a jövő a mosolyában.

TUDÓS És hol a titok?

PROF A jövő mindig rejtelmes.

TUDÓS Aha. És szól. Rejtelmesen. Mosolyban.

PROF Ez költészet. Nem lehet szó szerint lefordítani.

TUDÓS Aha. „...S hogy sohasem csalódtak bennünk,

majd unokáink elmesélik.” ...Szép bonyolultan van

mondva.

(Olvas)

„... Juh még nem tud ülni sem,
de majd felül, s megtanul járni ...”

(Felnéz)

A titkos jövőben. Biztos, hogy megtanul? Honnan tudjuk előre? Am reménykedjünk!

(Olvas)

„...Szemében majd kibontakoznak

a világ eleven csodái ...”

Ez szép. „Mi az, hogy eleven csoda? Élőlények? Növények? Óshüllők? Költészet. S a csodák kibontakoznak. A szemében. Nem a kicsi leány látja majd a csodákat, nem, a csodák kibontakoznak. Hol? A szemében. Miből? A pupillából? A szemfenékből? Es elevenek!

(Olvas)

„...S elnézi ő is kis fiát,
állának gödrét, cseppnyi halmát ...”

(Megáll, felnéz)

Neki is van halma. Pedig fiú. Biztos, hogy fiú lesz, ama bizonytalan jövőben? Jó, ötven százalék. De hogy neki is van cseppnyi halma ... A füttyjét hív-ja halomnak?

ÖCSI Biztos rímhelyzetben van.

TUDÓS Hogyne. Költészet. De hogy egy kisfiúnak olyan halma legyen, mint egy kislánynak ...

ELVIRA (feláll, a Tudós mögé megy, a lapba néz, olvas) Talán az állának a halma.

TUDÓS Hogy?

ELVIRA Mind a kétszer az van, hogy „állának gödrét, cseppnyi halmát”. Akkor ez az áll halma. Az áll gödre, és az áll halma.

Kis csönd

TUDÓS Állhalom! Gyönyörű, új szó! Pompás neologizmus!
Gödröcskés állhalom. Lehet. Sőt biztos! Ez a megfajtás!
Köszönöm, Elvira!

(Olvas)

„...S elnézi ő is kis fiát,
állának gödrét, cseppnyi halmát,
s megérlelik forró szívükben
a kommunizmus szép bizalmát.”

Kis csönd

Szép. (Lerakja az újságot)

ÖCSI És?

TUDÓS Semmi. Így kell szólni magyarul a néphez. Nem
.. Külföldiül, nem, nem, csakis magyarul.

ÖCSI Mit akarsz? Te vagy az egyetlen kerek e hazában, aki
végigolvasta. Megrendelték a kongresszusra, kiizzadta,
kész.

PROF Lehet, hogy nem tökéletes alkotás, de őszinte. Igen?
Őszinte!

ELVIRA Nem kell, Lajoska ... Dönci szűrős lett némileg.
Érthető. Nem kell...

PROF Döncit nem a szöfűzések és a képek dűhítik, hanem
egy szellem, amely tőle mindig idegen volt.

TUDÓS Igen, igen. Ezt egy mai Petőfi írta. Az egységbe forrott
nemzetnek az ő dalnoka.

JÁNOS Nem én írtam ezt a verset!

TUDÓS Akár te is írhattad volna.

Csönd. Elvira a székéhez csörtet, leül

CUKI Nem is rossz vers. Szép vers! Mindenki ugyan-így
szereti a kislányát, ha van neki!

ELVIRA Cuki!

CUKI (*Profra néz*) Bocsnát. — Képtelenség, hogy mindig
vigyázni kell, mit mond az ember.

JÁNOS Nem kell vigyázni, édesem. Mi így szeretünk, ilyen
őszintének.

ÖCSI (*Parancsnokra mutat*) Ez mit bámul? — Percek óta

bámul valamit. Tisztára kataton. — Mit nézel, Parancsnok?

PARANCSNOK Vakondtúrás is van.

Odanéznak, csönd. Madárcsicsergés

Vakondtúrás.

ELVIRA Van. Az is van.

Csönd. Parancsnok megint a széket kezdi dörzsölni

CUKI Ezt mért csinálja?

ELVIRA (*feláll, a Parancsnokhoz megy, áll, nézi*) Ezt miért
csinálod? Piszkos a szék, azért?

PARANCSNOK A bacilusok. (*Kis csönd. Parancsnok
bocsánatkérő mosollyal néz Elvirára, majd a többiekre és
folytatja*)

ELVIRA Segíthetek? Hogy neked ne kelljen annyit...

PARANCSNOK Nem! Csak én! Csak én!

ELVIRA Jól van, na, jól van ...

DOKI Békén kell hagyni.

ELVIRA Nem csináltam semmi rosszat! Segíteni akartam!

Minek szólsz bele?

ÖCSI (*kis szünet után*) Egy sebész, aztán mégis közbe-pofázik!
(*Nevet, majd Jánoshoz fordul*) Na és most itt lakik majd
nálad? Esetleg Dönciéket is idevehetnéd. Mi majd minden
áldott nap feljövünk, és akkor együtt lesz a régi banda,
éjjel-nappal. Az lesz ám a jó.

CUKI Nagyon jó lenne. Ha Katika nem bírja, én is főznék.
Tudok, de nem ilyen úri kajákat, csak paprikás krumplit
meg ilyeneket. Lebbencslevest. De megtanulnék főzni.
Biztos nem olyan nehéz.

JÁNOS Tényleg, az ebéd. Katika, mikor lesz ebéd? KATIKA

Mindjárt. Majd szólok. Csak fel kell tenni. (*Bemegy*)

JÁNOS (*feláll, sétál*) Az az igazság, hogy már akkor, amikor
Dönci kijött, amikor mondták, hogy kijött,

már rögtön akkor megfordult a fejemben. Hogy hely-re
kéne állítani, úgy, ahogy volt. Furcsa, de úgy éreztem:
részem van abban, hogy Döncit ... Még abban is, hogy a
Parancsnok...

Parancsnok a széket dörzsöli

PROF Arról aztán végképp nem tehet senki.

JÁNOS Nem biztos. (*Annára mosolyog*) Nem minden-ki olyan
erős, mint maga. Mi talán a kelleténél is gyöngébbek
voltunk... Belementünk a csapdába. Szépen, egymás
után. Holott önmagában az, hogy együtt voltunk, hogy
szerettük egymást, talán az volt a legnagyobb adomány.
Csak nem tudtuk. És elherdáltuk.

Kis csönd

TUDÓS (*Annához*) Ne igyál annyit.

ANNA Mi az, hogy annyit? Még bele se nyaltam!

Kis csönd

JÁNOS (*emeli poharát*) A hűség hitves egészségére. Az
egyetlen emberre, aki közülünk hű tudott maradni.

János és Anna koccint, isznak

ELVIRA Talán nem az egyetlen.

PROF Más is hű maradt.

JÁNOS (*hozzálép, átfogja a vállát*) Tudom. A legnehezebb
pillanatokban is. Soha nem fogom elfelejteni. (*Elvirához
lép*) Te is hű maradtál hozzám. Tudom. És te is tudod,
mennyre bensőségesen szeretlek. (*Megcsókolja*) És mégis
azt kell mondanom... hogy legyűrt minket valami, valami
szörnyűség... úr. Üresség. Nem most, amikor úgy
tetszik, hogy mi egy olyan rendszer haszonélvezői
vagyunk, amelyben megtörténhetnek... ilyenek. Nem most,
amikor úgy élünk, ahogy... kevesen. Cuki a
megmondhatója, milyen kevesen. Hanem korábban, még a
háború alatt, amikor minket egy egész ország üldözött!
Akkor nem tudtuk, hogy mit tesznek velünk... azt hittük,
csak az életünkre vadásznak... holott a lelkünket sikerült
megkaparintaniuk ... Aztán, a felszabadulás után, azt
hittük, hogy más lesz... nem éreztük ezt az irtózatot
úrt egy darabig... De most megint érezzük. Nemcsak én,
Dönci. Valamennyien.

Kis csönd

ÖCSI (*Anyához*) Tudja, miket műveltünk mi akkoriban, a
maga férjével?

ANNA Nem tudom. Nem volt annyi időnk, hogy... hogy
mesélhetett volna.

ÖCSI (*felnevet*) Képzeld, Annácska, mikor is? Negy-
venhárom szilveszterén ... Igen, mert negyvennégy-ben én
már egy szekrényben laktam, oda is szartam, a szekrénybe
... Szóval negyvenhárom szilveszterén Dönci javasolta,
csöngessünk be egy idegen lakásba...

DOKI Nem a Dönci javasolta, hanem a Parancsnok. ÖCSI

Jó, a Parancsnok, de a Dönci is ott volt. DOKI Ott volt.

ÖCSI Na. Állítsunk be egy vadidegen lakásba... mint

állítólagos távoli rokonok...

DOKI Erdélyi menekültek.

ÖCSI Igen, erdélyi menekültek. Be is csöngettünk, ott a
műgyetemnél... hogy hívják azt az utcát ... majdnem a
rakparton... (*Röhög*) Ajtót nyitottak, a Dönci ment elől,
levágott egy eszelős dumát... a pasi azt hitte, tényleg a
felesége rokonai vagyunk..., A nő azt hitte, a férje
rokonai...

DOKI Volt ott feldiszített karácsonyfa, gyertyák, kocsonya,
minden...

ÖCSI A neje, százhusz, a lánya, nyolcvan kiló... Hogy ott mi
volt élősúlyban!

PROF Leitattuk a palit ...

DOKI János azonnal megbasztá a feleséget...

ÖCSI A Dönci a lányát ...

DOKI Nem, először te . . .

ÖCSI Egy frászt! Én a nejnél álltam sorba!

DOKI A Prof felitta az egész készletet...

PROF Már bocsánat, a Parancsnok is ivott... Ő csak nézte a nőket, ő soha nem nyúlt hozzájuk, de inni, azt ivott.

ÖCSI Igen, a Parancsnok ebből a szempontból már akkor sem volt teljesen... Etelka viszont elrohant. Etelka a mi Professzorunk felesége, Annácska; most nincs itt, de ma is a felesége neki... Szóval a Dönci a lányát. Aztán a lányát előbb-utóbb mindenki... A Parancsnokot kivéve... A férj látta, de nem akarta látni, mert a rokonok, ugye... karácsony... háború... hülye egy pali volt... Aztán mi elkotródtunk ... Azok reggel, a dicső negyvennégyes év első napján nyilván azt hitték, angyalok jártak náluk... Angyali üdvözlét! (Röhög)

Doki vele nevet, csönd

ANNA Ez így történt?

TUDÓS Így.

Csönd

ÖCSI Mért, mit kellett volna tennünk? Az se volt biztos, hogy megérjük a másnapot! A feddhetetlen és bigott állampolgár is csak egyszer él, hát még mi! Mi egyszer sem élünk!

JÁNOS Annácska, nem kell egészen szó szerint vennie, amit Öcsi mond... Ő ír. Mindent kiszínez, kikerekít . . .

ÖCSI Kikerekítetek? Hát mesélhetnék!

JÁNOS Most nem mesélsz.

Csönd

Lényegében erről beszélek én is. Ezt az űrt kitölteni vetettük beje magunkat... a, hitbe, vagy hogyan nevezzem. (Annához) És a szerelemben. Amelyben már régen nem hitt egyikünk sem. És ment is a dolog valahogy, ez a színelv élet, csak azután történt mindenféle. Nem tudtuk előre ... Hál' istennek, hogy nem tudtuk. De most, hogy valamit mégis látni kell.. így nem lehet élni. Ha nem tudjuk visszaszerezni azt az... őshamvasságot ... amivel indultunk... ami nem vesztetett ki nyom nélkül... ha nem tudjuk felébreszteni...

KATIKA (kijön) Tálalva van. (Visszamegy)

ELVIRA (feláll) Nem jó hidegen. Én csináltam a salátát. Azt javaslom, gyertek.

ÖCSI Minden várhat, csak a kaja nem. (Nevet, feláll) DOKI (Tudáshoz) Eldorádó. Tekintsd meg.

Prof feláll, bemege a házba

JÁNOS Leporics elvtárs, ha kér még...

LEPORICS Nem, köszönöm, főosztályvezető elvtárs. JÁNOS Akkor egy pohárával.

LEPORICS Ma még van egy utunk.

JÁNOS Ne mondja.

LEPORICS (noteszt vesz elő) Az Akadémiára. Petőfi forradalmi költészete.

JÁNOS Kiment a fejemből. Akkor egy kis gyümölcsöt...

LEPORICS Már ettem. De akkor veszek még.

JÁNOS Nagyon kérem.

DOKI Ez mi lesz, ebéd vagy vacsora?

JÁNOS Estebéd.

ÖCSI (nevet) Ha Pesten lennénk, pestebéd lenne . . . (Nevet) Tudom, Budán vagyunk... ne beszéljek bulaságot! Diné, szupé, szoaré! Amin egy börtöntölte-lék meg egy tébolyult van felszolgálva! Na menjünk. Zaba!

Elvira, Doki, Öcsi, Leporics az ajtó felé indul

CUKI (Jánoshoz) Imádom, amikor így beszélsz. Hogy tudsz beszélni! Imádom!

JÁNOS Kedvesem!... (megcsókolja, majd a ház felé)

irányítja, és a Parancsnokhoz megy) Gyere, készen van a kaja.

Cuki, Elvira, Doki, Öcsi, Leporics nézik a Parancsnokot

PARANCSNOK (abbahagyja a dörzsölést, nézi a széket, aztán beleül, felnéz, tűnődik) Köszönöm.

Csönd

JÁNOS Kihozzuk, ha itt akarsz enni.

PARANCSNOK Nem, köszönöm... ma már ettem... JÁNOS Igen... igaz ... elég rég volt. (Kis csönd) Szólj majd, ha éhes vagy.

PARANCSNOK Persze.

JÁNOS (a teraszra megy, a Tudáshoz) Gyertek.

Anna feláll. Elvira, János, Doki, Öcsi, Cuki, Leporics nézi

ANNA Nem jössz?

TUDÓS (ülve marad) Nem tudom.

Csönd

Te csak menj.

ANNA Lehetnél hozzájuk kedvesebb. Ha már meg vagyunk hívva. Nem kéne folyton piszkálni őket.

Csönd

(A többiekhez) Mindjárt megyünk!

ELVIRA Ki fog hűlni.

Elvira, János, Doki, Öcsi, Cuki, Leporics bemege a házba

4

Csönd

ANNA Milyen volt az a lány?

TUDÓS Kicsoda?

ANNA Aki meghalt.

TUDÓS Okos volt, szép, kedves... Még az is megfordult a fejemben... hátha nekem nő fel... Ha már a lányom nem lehet... Semmi nem volt benne Etelka keménységéből, csak az okossága ... Az egyetlen gyerekünk volt, nekünk, így együtt... Ő volt vala-hogy a biztosíték... ha még születnek ilyen gyerekek... akkor mégis van valami remény... hogy legalább biológiaiilag nincs teljesen elrontva az egész . . .

Csönd

ANNA Ez a Cuki, ez mindenfelét összehordott a műteremben... Hogy ő János szeretője, és ezért lakik itt... János kitarthatja... János az ő legjobb „gazdája”, így mondta... Hogy volt neki János előtt sok ilyen „gazdája”, de János a legjobb...

Csönd

TUDÓS Menjünk el. Jó? Menjünk el. Ez nekem elég rossz. En ezeket valaha tényleg szerettem. Nem jó látni, hogy... ez lett belőlük.

Csönd

ANNA Miért? Érdekesekek... Nagyon kedves emberek! TUDÓS Ezek?

ANNA Legalább tudják élvezni, ami adatott! Élvezik, hogy vannak! Hogy van kert, van bor, ilyenek. Nem gubbasztanak egy savanyú szagú szobában naphosszat...

TUDÓS Mondtam én, hogy gubbasz velem?

ANNA De hogy menjek el akárhova, amikor tudom, hogy te közben otthon ülsz és várod, hogy haza-menjek!

TUDÓS Nem várok én semmit.

ANNA Így ülsz otthon, ilyen tragikus képpel. Én meg csak menjek el. Es hova menjek? Te ismeresz mindenféle embereket!

TUDÓS Ilyeneket.

Csönd

ANNA Így nem lehet viselkedni. Meghívtak, akkor be kell menni.

TUDÓS Mondtam, hogy menjél.

ANNA Hogy menjek be nélküled? (*Csönd*) Én itt a te feleséged vagyok. Engem abból ítélnék meg, ahogyan te...

TUDÓS Mit érdekel téged, mit gondolnak rólad?

ANNA Érdekel.

TUDÓS Túl szép neked ez a kert. Tudod, kié? Az ál-lamé. Nem az övék. Az államé. A szolgálatért kapták, a remélhető szolgálatokért, előre, baksisként. Meg is szolgálták becsülettel.

ANNA Nem lehet így... A barátod, a volt barátod, nagyon szépen elmondta, hogy tudja, hogy minden-féle rosszat csinált... Annyian másztak bele nyakig, nem rossz emberek, csak nem tudták előre ...

TUDÓS Nem tudták előre!

ANNA Jó, te tudtad, te olyan okos vagy. De nem mindenki olyan okos. És nem mindenki bűnös abban, hogy te három évig... és én is három évig! Én is! Ugyanúgy!

Csönd

Ha valakin bosszút akarsz állni, tessék, állj bosszút. De nem lehet mindenkit, állandóan. Mi rosszat tettek ezek itt, nekünk? Mondd meg. Ez nálad már... beteges. Nem érzed? Olyan vagy, mint ő. (*Parancsnokra mutat, aki magába mélyedve ül*) Pont olyan lettél. (*Csönd*) Nem mondhatom, hogy öröm veled élni. Egy ilyen... sértett emberrel... En is az vagyok. Legalább annyira. De én még szeretnék örülni. TUDÓS Csak én vagyok az akadály.

ANNA Ezt nem mondtam. Minek forgatod ki folyton? Nem ezt mondtam!

Csönd

5

JÁNOS (*kijön a házból*) Mi van, nem jöttök? (*Kis csönd, odamegy hozzájuk*)

ANNA Mi még nem vagyunk éhesek. Nemrég ettünk.

JÁNOS (leül) Gyerekek, mi van veletek? Segíthetek?

Csönd

ANNA (leül) Nem segíthet. Ezen maga sem. Senki.

JÁNOS Nem biztos.

ANNA Ezen nem lehet. Tudja, mi a szörnyű? Nem az, hogy ő három évig börtönben, ártatlanul... mert ártatlanul, nekem elhiheti. (*János meggyőződéssel bólogat*) Nem az, hogy engem kirúgtak, hogy elárúsító voltam, hogy zaklattak, váljak el, egy osztályárulótól ... mert az olyan természetes volt, hogy nem válok el, akkor se, ha eladóként se lehet már, ha éhen döglök, akkor sem...

TUDÓS Anna, nem kell ezt ...

JÁNOS Csodálatos nő maga.

ANNA Dehogyan vagyok én csodálatos. Ez volt az egyetlen módja, hogy túléljem. Nem ómiatta, magam miatt. Nekem volt valakim. Valami biztos. A rács mögött. El se tudták lopni onnét. Akinek három éven át csomagot lehetett küldeni. Érti? Csomagot, valakinek, aki az enyém, aki létezik, és csak az enyém. Olyan rövid ideig voltunk együtt előtte, pár hónapig... ő volt nekem... minden! Nem ismertem, így könnyű, mi? Egy nagy tudós, aki felemelt magához engem, a kis senkit, engem, aki csak tanító-képzőt végeztem...

TUDÓS Anna!

JÁNOS Folytassa.

ANNA Esküszöm, kevés embernek volt olyan lelki nyu-

galma azokban az években, mint nekem. Mert ő távol volt. Nem lehetett látni. Megmaradt olyanak, amilyen volt... És egyre fontosabb lett, és egyre tökéletesebb ... Mércé. Érti? Akihez fel kell nőni. Valaki, aki hibátlan. Aki méltatlanul szenved, sokkal inkább, mint én... Akit éppen megfeszítenek, és ehhez képest az én bajaim ... én kimehettem a Margitszigetre, ő nem... Érti?

JÁNOS Persze, hogy értem.

ANNA És lehetett reménykedni, hogy mégsem pusztul el, és visszajön, olyan fiatalon, mint amikor elvitték ... ott álltam hálóingben, és elvitték pizsamában, kócosan

...

TUDÓS Anna, nem kell ...

ANNA Öten jöttek, bekerítették a gangot... mintha egy fegyveres rablót!

JÁNOS Szörnyű!

ANNA Végül is nem szörnyű. Így éltem túl. Különben megőrültem volna. Tudja, ez a három év... ha meg-gondolom, ez volt életem legboldogabb három éve! Neveessen ki. Mit tépelődtem, mit küldjek neki, mire van szüksége! Mondták, hogy ügyse kapja meg, el-lopják, én mégis éjszakákon át... abból a pár nyomorult forintból... De így tudtam elviselni. Hálás lehetek a sorsnak, hogy elvitték. Csak azért nem, hogy kiengedték.

JÁNOS Anna!

Csönd

ANNA Becsönget egy férfi... egyszerűen becsönget, egy ember... hasonlít rá, nem is néz ki olyan rosszul, de nem olyan... Nem neki küldtem a csomagokat, nem egy ilyen közönséges valakinek... és erre egyszerűen becsönget és bejön... az én szobámba, amit neki tartottam tisztán, nem magamért takarítottam, mint az eszelős, néha naponta kétszer, hanem ómiatta, aki bármelyik pillanatban betoppa-nhat, megjöhet reggel, de éjjel is, majd másnap vagy holnapután, de megjön, és erre egyszerűen bejön, egy férfi... mintha egyszerűen hazajönne. Néz rám, mint a megmentőjére. És a lábaimhoz akar törleszkedni.

Csönd

JÁNOS Erről nem ő tehet.

ANNA Akkor is itt maradtam támasz nélkül, a nyakamon egy vadidegen emberrel!

Csönd

TUDÓS Nem kell ilyet kimondani, Anna. Ha most így gondolod, akkor sem... mert végleges lesz ... JÁNOS

Ilyen megrázkódtatások után idő kell... Az a

lényeg, Anna, hogy szereti.

ANNA Azt se tudom, kicsoda. Alig költöztem hozzá, már jöttek is érte.

Csönd

Bocsánat. (*A Tudóshoz*) Ne haragudj. Menjünk, jó? Én akartam idejönni, nem kellett volna, igazad volt. Mindig neked van igazad. Menjünk el.

JÁNOS Csak nem képzeli, hogy elengedem? Egy ilyen fantasztikus nőt! Maga tiszta és őszinte ember. Tud-já, micsoda érték és milyen ritka manapság az olyan asszony, mint maga? Itt nincsenek nők. Nemcsak most. Nem voltak soha. Nem alakult ki a hagyománya. Nézze meg a magyar irodalmat. Móricz volt az egyetlen, aki asszonyt tudott írni, ő is csak kettőt, az Erdélyben. Az orosz dekabristákat az asszonyaik a száműzetésbe is követték, és nézze meg az orosz irodalmat, csodálatos nők sorozatban. Nálunk van egy Lilla, aki azt se tudja, kivel hozta össze a sorsa, egy Szendrei Júlia, aki férjhez megy... A maximum Laborfalvi Róza, ő legalább hivatásos kéjhölgy volt. és felmérte, mennyit megér, hogy egy Jókait pátyolgathat ... Csajághy Laura? Uram isten! Vahotték beszélték rá, hogy hozzáméjen ahhoz az öreg. kopasz, vérbajos emberhez, csak mert koszorús

költője a nemzetnek... Jött is hamar a „Hová merült el szép szemed világa”... A nőhiányból csihol-nak erényt a költőink, Vajda, Ady, József Attila .. De milyen nehezen! Juhász Gyula is... Mit szenvedett, hogy a méltatlant felmagasztosítsa! Szegény Babits, mi láttuk még, ott a Krisztinában, a barna szobájában... nem volt az nő, az költőnő volt, egy Szabó Lőrincnek jó néhány éjszakára, de egy Babits-nak, társnak? Egy ilyen kékharisnya? Egy nőimitátor, egy olyan óriás mellett, mint Babits! Itt a fér-fiak társ nélkül élék végig az életet, pótlékra vadásznak, marharepa marhahús helyett, sehol egy méltó asszony, aki partner lehetne, testi, lelki, szellemi partner! Es ha nincs, úgy teszünk, mintha lenne... elhittetjük vele, magunkkal... És nincs. Nincsen partner.

ANNA Nem vagyok én neki partner. Cipeli haza a könyveket, mindenféle nyelveken, már a címüket sem értem.

JÁNOS Az nem számít, Anna. A nőnek nem ezt kell tudnia. Mást. Amit maga tud.

ANNA Nincs neki arra szüksége. Én csak gátolom. Millió okos, művelt nő szaladgál magányosan, csak ha a kolléganőimet nézem az iskolában... bármelyikük jobban tudná becsülni nálam.

JÁNOS Azt maga nem tudhatja. Hadd döntse el ő, mire van szüksége. Maga túlságosan fiatal, nincsen önbecsülése. Nincs az a zseniális ember, akinek maga ne lehetne a méltó partnere. Én magát ismerem. Higgyc el. Ahogy megláttam magát, érzem, hogy maga olyan ... hogy történt valami.

TUDÓS *(feláll)* Szegény Babits. Milyen csúnyákat írtál róla nemrég. Szegény burzsoá óriás. *(Kis csönd)* Megyek, harapok valamit. Te csak udvarolj a feleségemnek.

ANNA Most mit vagy ilyen?!

TUDÓS En? Én itt fölösleges vagyok. Ti csak tárgyal-játok meg alaposan, mire is van énnekem szükségem. *(Bemegy a házba)*

6

Csönd

JÁNOS Megbántottam.

Csönd

Igazán nem akartam! Ellenkezőleg. Szörnyű, hogy egy ilyen embernek... ilyen nehéz legyen az élete ... hogy éppen neki... Ő volt a legvidámabb fickó közöttünk.

ANNA Menjünk be mi is.

JÁNOS A legfontosabb emberem a világon. Akkor is, ha évekig nem láttam. Elég volt tudnom, hogy létezik. Most mégis... én se találok hozzá a hangot...

Anna tölt magának, felhajtja

Persze, hogy ilyen szúrós lett. Ennyi baj után. És abba mar bele, aki segítené. Az is érthető, hogy féltékeny.

ANNA Hogy micsoda?

JÁNOS Féltékeny.

ANNA Ó? Egy szakadt könyv fontosabb neki bárkinél.

JÁNOS Rá van írva a képére. Ahogy magára néz. Meg arra, aki csak pár szót vált magával. Én is féltékeny lennék a helyében.

ANNA Semmi oka nem lenne rá! Semmi!

JÁNOS Magát se bántani akarom...

Kis csönd

ANNA Menjünk be!

JÁNOS Segíteni akarok magán.

ANNA Nekem nem kell a maga segítsége. Nem vagyok rászorulva senkire.

JÁNOS Én a barátom érdekében akarok segíteni magán is. Nekem maga nem fontos. Ha a barátom oldalán más nő látok, aki félszemű, féllábú és púpos, akkor annak próbálok segíteni.

Kis csönd

ANNA Nem gondolja, hogy előbb kellett volna elkezdenie? Ha már annyira a barátja.

JÁNOS De gondolom.

ANNA Még mielőtt elvitték volna.

JÁNOS Dönci zárkózott el, már akkor... de igaza van, nem kellett volna hagynom.

ANNA És miből gondolja, hogy pont a maga segítségére van rászorulva?

JÁNOS Mert nincsen neki más, aki támogassa.

Kis csönd

ANNA Talán mert érzéketlen vagyok.

JÁNOS Még az is lehet.

ANNA És a bókjai? Csodálatos asszony az ilyen?

JÁNOS Az ember a cél érdekében olykor túloz. ANNA Hazudott nekem.

JÁNOS Valószínűleg ez történt.

ANNA Nem nagy scalp az enyém, de nem szabad ki-hagyni a gyűjteményből. Lehet, hogy ez Cukinál be-jön...

JÁNOS Kinél?

ANNA Cukinál, ha jól értettem a nevét. Fent, a mű-teremben hosszan ecsetelte a maga férfiúi vonzerejét. Hát, amikor megláttam magát, kicsit csalódtam. Nem nézném ki magából, hogy képes egyszerre két nővel élni. Vagy vannak mások is?

JÁNOS Vannak.

ANNA Nem gondolja, hogy ez erkölcstelen?

JÁNOS Nem gondolom. Nem rosszat teszek velük, ha-nem jót. Felszabadítom őket, hogy bátran tegyék azt, ami természetes és örömet okoz. Akkor lennének erkölcstelen, ha megvonnám tőlük magamat. Igazából azért érzek lelkifurdalást, amiért nem minden nőt részesítik magamból.

ANNA Milyen önfeláldozó.

JÁNOS Ó, nem. Hiszen én is élvezem. Nekem ehhez természetadta jogom van. Másnak is van, és én soha senkit sem korlátozok ebben a jogában, csak éppen élek a magaméval.

Kis csönd

ANNA Menjünk be.

JÁNOS Anna! Szükségem van magára!

ANNA Magának? *Énrám?*

JÁNOS Szörnyekkel vagyok körülvéve ! Lassan olyan leszek, mint ők! Csalom Elvirát, és ő túri! Eljátszhatja mellettem a méltóságos asszonyt és az ünnepelt festőművészt. Cukinak legalább a teste őszinte ... egyébként a Kincses Kalendáriumot bújja, imádja az operettet, és halálosan szerelmes Sárdy Jánosba ... „Az án nívám, az án nívám Kukoricá, Kukoricá Jééé-nos !” *(Nevet)*

Anna szomorúan nézi

A fiúk... akik derék, makulátlan gyerekek voltak hajdanán... Elnézem az öcsémet — mintha maga-inat látnám görbe tükkörben, a manírjaimat... A Dokiból minden emberi érzés kiveszett, egy metélő-gép, nem érdekli semmi, csak a karrier... hamarosan igazgató-főorvos lesz valahol... Lajos pedig... a mi nagyszerű Professzorunk ... hogy ő milyen gyáva!

ANNA Nem érdekel!

JÁNOS Az én lelkemen gyilkosságok száradnak! Döncit is meggyilkoltam, tudom... nem közvetlenül, fel is menthetném magam, de nem teszem! Ha körülnéz itt, és összeveti a társbérletével, azzal, ahogy az emberek ma élnek... mi ez, ha nem gyilkosság? Aki itt normális körülmények között él, az egyáltalán élhet. Aki rossz körülmények között vegetál, az nem él. És én dúskálok!

ANNA Ne erről beszéljen!

Kis csönd JÁNOS

Kérem?

ANNA Ne ezt! Mást mondjon!
JÁNOS Mit mondjak?
ANNA Tudom én? Magának kell tudnia!

Kis csönd

JÁNOS Én nem tudok semmit. Én csak azt tudom, hogy szükségem van magára. Amikor megláttam, történt valami. Jókora ütést éreztem a gyomrom tájékán. Időnként beledöbben az emberbe .az igazság. Nem gyakran, de annál erősebben. Ne higgye, hogy túlzok! Van úgy, hogy a tekintet az egész látványt magába falja. Az egész embert, osztatlanul, a külsővel a lelket is. Az ilyen benyomás tévedhetetlen. A későbbi tapasztalat csak az első pillanat igazát támaszthatja alá. Ez történt velem, nincs még felőrája.

Kis csönd

Maga partner. Méltó. Magával vívni, küzdeni lehet. Egyenrangú. Független. Személyiség. Magához a fér-finak nem leereszkednie, hanem kapaszkodnia kell. Maga nagyon nagy tét, a legnagyobb: a másik ember révén: én magam!

Kis csönd

Csak az a kár, hogy nem egyenlő feltételek között találkoztunk. Túl sok minden tapad hozzám: hatalom, dicsfény, költészet, holott mindehhez semmi közöm. Én egy villamosmegállóban szerettem volna találkozni magával, kopott felöltőben, nyűtt aktatáskával, jelentéktelenül... és úgy megszólítani!

ANNA Mint egy filmben.

JÁNOS Irigyelek mindenkit, aki egyértelmű helyzetben van. Illetlen ílyet mondanom, de még Döncit is. Mert ez a tárgyatlan lelkifurdalás, ez az indokolatlan álmatlanság, ez a valami általános, meghatározhatatlan bűnben való részesség érzete, amit racionálisan könnyű megcáfolni, érzelmileg mégsem lehet letudni, ezt nem kívánom senkinek. Ez pedig ma, bizonyos életszínvonal fölött kivédhetetlen ebben az országban egy morális lény számára.

ANNA Költőzzön albérltetbe.

JÁNOS Nevetni fog: nagyon komolyan forgattam az agyamban! És végiggondoltam, Nem adom föl ezt a kertet. Nem mintha nálam érdemesebbek nem akadnának, csakhogy van egy életfilozófiám, és azt nem akarom földadni; nem is fogom, ez pedig az öröm. Az életnek boldognak, ragyogónak kell lennie, csodásnak, tüneményesnek; az én dolgom, hogy az örömet éljem és hirdessem, akkor is, ha nem lehet, annál inkább ... Ez az én modernségem! Hamlet miért nem lesz öngyilkos? Gondolkozott már ezen? Öngyilkos lenne ő boldogan, de fél: „mi álmok jönnek a halálban” ! A túlvilági szörnyűségtől fél, és a kisebb rosszat, az életet választja. Shakespeare korában még az volt a magától értetődő, hogy élni rossz. Rohannának a halálba, és csak a pokol képzete tartja őket vissza. Az, hogy élni jó, az az utolsó pár száz év fölfedezése. Nekünk odaát a semmi van, az nekünk az abszolút rossz, és ehhez képest az élet a valami, a jó ... Maga is ezt hiszi. Ebben a hiedelemben nőttünk fel valamennyien. És ezt én helyeslem, mert ez a fejlettebb! Ez Európa, ez a felvilágosodás, ez a forradalom! Ebből én nem visszakozom semmiféle vallásba, semmiféle misztikába, semmiféle keleti tespedtségbe és beletörődésbe ... ez a harc! Maga szenved, Anna, és azt hiszi, mert a hibbantak, a gyöngék erre próbálják rávenni, hogy a szenvedésben, a nyomorban, a társbérletben, az idegen ember iránti, lelke ellenére való részvétben erkölcsi nagyság és nemesség van, mégis ott bujkál magában minden pillanatban, hogy ez az élet kibírhatatlan, vádolja magát emiatt a bevallatlan érzése miatt, holott maga egészséges, ép ember, örömmre született és boldogság-ra képes ember, és a maga élete így valóban elviselhetetlen ...

Anna feláll, átöleli János nyakát

Az érzékek és az érzelmek okosabbak nálunk, Anna, hál' istennek. Nem az a bátorság. Anna, hogy a környezet megvetése ellenére képesek vagyunk támogatni egy számkivetett nyomorultat, az a legkönnyebb, mert természetes ...

ANNA Nem kell beszélni.

JÁNOS Az a bátorság, ha tőlünk idegen, ránk oktrojált erkölcsiségünket, személyiségünk látszólag integráns részét le tudjuk vetkezni, hogy valóban természetesen, örömet okozva és kapva ...

Anna lehúzza János fejét, megcsókolja, lehúzza a föld-re. János lehúzza Anna bugyiját. Szeretkezés hangokkal. Parancsnok fátyolos szemmel nézi őket. Madár-csicsergés. Nagy sokára megjelenik az ajtóban Leporics, öklével a száját törli. Észreveszi a szeretkezőket, figyelmesen bámulja őket, majd az órájára néz

LEPORICS Bocsánat, főosztályvezető elvtárs. A

szeretkezés abbamarad, János feltérdel

Indulnunk kell az Akadémiára.
JÁNOS Igen. *(Feláll, begombolja a sliccét, megigazítja a nyakkendőjét, ujjaiával megfésüli a haját, lenéz a hanyatt fekvő Annára)* Szerelmem, kedvesem, most el kell mennem, Petőfi forradalmi költészete, fél óra, várj meg itt! Visszajövök érted! *(Kísiet balra)*

Leporics fölveszi János székre tett zakóját, utánamegy. Madárcsicsergés. Anna felül, feláll, kicsit támolyog, iszik az üvegből. Észreveszi Parancsnokot, aki félre-fordítja a fejét

ANNA *(Parancsnokhoz megy)* Maga itt volt? PARANCSNOK Fátyolból van .az én pupillám, kisasz-szony ... A dobhártyám finom filcből ... Odakint havazik. Halkan. Mindig.

Anna visszamegy a teraszra, áll. Csönd. Madárcsicsergés. Autózúgás, elhal, Anna felkapja a bugyiját a kő-ről, sietve eltűnik jobbra a ház mögött a kertben

7

Csőnd, madárcsicsergés. Parancsnok ül. A házból kijön Elvira, Cuki, Őcsi, Doki, Prof, Tudós, mögötti;;; Katika

ŐCSI Most már teljesen világos, miért kapott ki a Honvéd a Rapiidtól, a Vörös Lobogó meg az Ausztriától. Megmondták a fiúknak: tegyetek úgy, mintha nem lennétek formában! Annál nagyobb lesz a hepaj, ha lemoszátok az angolokat! Mért pont ma kezdődik a pártkongresszus? Világos: bekalkulálták, hogy elkalapáljuk az angolokat! Itt ma akkora nemzeti egység van, de akkora ! ...

DOKI És ha tegnap kikapunk?

ŐCSI Akkor ma itt már kapitalizmus lenne, öregem. Két hete, amikor a jugók egy nullra verték az angolokat, az egész Központi Vezetőségnek lógott az orra. Ez a Tito megint kiszűrt velünk! Kisebb lesz a győzelmünk értéke!

TUDÓS Anna hol van?

ELVIRA Jánossal hagytad, nem?

CUKI János elment előadni. Az Akadémiára.

Kis csönd

TUDÓS (a Parancsnokhoz megy) Annát nem láttad? Anna ... A feleségem.

Csőnd

Megismersz engem?

PARANCSNOK Persze, Dönci. Szervusz.

TUDÓS Szervusz.

Kis csönd

Itt volt a feleségem ... Jánossal hagytam.

PARANCSNOK Itt volt. Sétál. A kertben.
TUDÓS Jánossal?
PARANCSNOK János elment. Gépkocsin.
ELVIRA Teljesen kihűl az ebéded! Nem akarsz enni?
PARANCSNOK Köszönöm.

Kis csönd

ELVIRA Katika, hozza ki a kulit, terítsen meg azon... amíg meleg.
KATIKA Máris, nagyságos asszony. *(Bemegy a házba)*
ELVIRA Úgy gondoltam, a bőlét meg a gyümölcsöt kint fogyasztjuk el.
DOKI *(felnéz)* Eső lesz.
ELVIRA Igen... Olyan nyomott a levegő!... De talán megüsszük.
— A bőlét magam csináltam.
CUKI Isteni neve van, bőlét! Olyan... varázsos! Korábban sose hallottam róla, először itt, valami nagyon furát képzeltem, amit Afrikában isznak a szerencsének ... De tényleg jó.
DOKI Nem megy még? *(A rádióhoz lép, bekapcsolja. Felhangzik a „Gyere, Bodri kutyám”)*
ÖCSI Táncol a kongresszus. *(Nevet)*
PROF Ez a „Jó munkáért szép muzsikát”.
DOKI *(elzárja a rádiót)* Ez a hülye nyári időszámítás! Teljesen meg vagyok kavarodva.

Jön Katika a szervizasztallal, Parancsnok széke mellé tolja, visszasiet a házba

PROF Mért, ha még téli időszámítás lenne, akkor később kezdődne, nem? Akkor még csak most menne a Mozart.
DOKI Ja. Most egy órával később van.
ÖCSI Hogy hogy később? Korábban!
PROF Dehogyan korábban! A hat óra most hét óra, nem?
ÖCSI Azért korábban! Mert hatkor!
PROF Most mondom, hogy hétkor van hat óra!
ÖCSI Te hülye vagy! Tegnap nulla órákor előre kellett állítani!
DOKI Ezért később, Öcsi. Számolj utána. Egy órával több, az egy órával később. *(Öcsi a fejét rázza, de elhallgat)*
ELVIRA Csak a kutyák nem tudják. *(Tudóshoz)* Rengeteg kutya lett itt újabban. Kutyát tartanak ... meg-hivnak vacsorára, de azért félnek... azt hiszik, a kutya majd megvédi őket... *(Kis csönd)* Ezek most egy órával később kezdenek ugatni. Vagyis ugyanakkor.
ÖCSI Csak az embert lehet ennyire átverni! *(Nevet)*

Jön Katika abrosszal, tálcával, megteríti a szervizasztalt, rárakja a tányérokat, evőeszközöt

ELVIRA Katika, majd a gyümölcsöt és a bőlét. KATIKA Mindjárt. *(Visszamegy a házba)*

Elvira, majd Öcsi, Doki, Prof, Cuki. leül

ELVIRA Dönci, nem ülsz le?
TUDÓS Megkeresem Annát.
ELVIRA Hadd nézze meg a kertet. Ó még nem látta.
ÖCSI Néha szabadon kell engedni az asszonyt, hadd higgye szegény, hogy nem is olyan rabszolga. *(Nevet)*

Tudós is leül a teraszon. Katika ételt hoz, lerakja a szervizasztalra. Csönd

KATIKA Jó étvágyat kívánok. *(Csönd)* Tessék étkezni.

Csőnd. Katika visszamegy a teraszra. Nézik az üldögélő Parancsnokot

ELVIRA Köszönöm, Katika.
KATIKA Máris hozom a többit. *(Bemegy a házba)*
CUKI Szokott ez enni?
DOKI Feltehetőleg.

Nézik az üldögélő Parancsnokot

CUKI Háttha olyan, aki nem eszik húst. Neve is van az ilyennek.
PROF Vegetáriánus.
CUKI Az, az!
ÖCSI Ha éhes, majd eszik. Hagyni kell.
CUKI *(Tudóshoz)* Te se kajáltál valami sokat.
TUDÓS Nekem elég volt.
PROF Értsük ezt átvittén is?
TUDÓS Ha óhajtod.

Kis csönd

ELVIRA Mások is ültek már néhány évet, a régi rend-szerben is ültek, mégse lettek ennyire... ennyire... TUDÓS Micsodák?
ELVIRA Ennyire érzékenyek...

Tudós felnevet

CUKI Biztos rossz volt neki.
ELVIRA Nektünk is rossz! Minket is megvisel! Az, hogy ilyen dolgok megtörténhettek ... az minket nagyon megvisel! De nem kell így, alaptalanul!
ÖCSI *(Dakihoz)* Tudod, mi lesz? Ezek most tömegestül kiözönlenek a börtönből, és érdemeikre hivatkozva, a sebeiket mutogatva szépen mindenkit ki-túrnak a helyéről. Ez lesz. *(Tudóshoz)* Nem rólad be-szélek, Döncike, természetesen. *(Dakihoz)* Mibe fogadunk?
DOKI Ugyan, kérlek.
ÖCSI Na csak figyelj. Mi leszünk az eszme áruelői, és ők az igazhitűek. Persze, ha kint maradtak volna, ők se lennének olyan makulátlanok. De hát bevitték a mázlistákat, és megüszták. Most majd jönnek az erkölcsös szöveggel.
DOKI Nincsenek ők annyian. Aki megmaradt, örül, hogy lyuk van a seggén.

Jön ' Katika gyümölcstálakkal, lerakja az asztalra, visszamegy

ELVIRA *(Tudóshoz)* Ne haragudj, idegesek vagyunk. Ez a fülledtség. Vegyetek.
TUDÓS *(Cukihoz)* Nagyon különös ez nekem, kedves Cuki. Ezek itt a legjobb barátaim voltak egykor. Ami-kor még nem volt nekik hatalmuk. Tényleg. És el-képesztően sokat jelentettek nekem. Egy egész hazát. Egy ideális, egy ideákban létező országot. Ezek miatt nem emigráltam, amikor kellett volna. Nem furcsa?

Jön Katika, tálcán hozza a bőlét, lerakja, áll ELVIRA

Bemehet.

Katika elképed, bemegy a házba

DOKI Na. Ezt fejezzük be. *(A rádióhoz megy, kinyitja. Felhangzik a Sportinduló)* Sokan dolgoznak jól eb-ben az országban. *(Elzárja a rádiót, Parancsnokhoz megy)* Egyél egy kicsit. Tudod, mi ez? Bélszín! Békebeli!
PARANCSNOK Köszönöm. Még egy kicsit ... Mindjárt fogok enni. Az jó, enni. Csak egy kicsit még... DOKI Odalent, milyen a koszt?
PARANCSNOK Jó.
DOKI Képezem.

Kis csönd

PARANCSNOK Nagyon jó a koszt. Bőséges. Kis

csönd

Mindjárt. Ne haragudj.
DOKI Nem sürgetlek. Ahogy neked jó. *(Visszamegy a teraszra, Elvirához)* Nem volt valami fényes ötlet Jánostól.
ÖCSI Hát nem nagyon.

Doki visszaül, epret vesz magának, eszik

ELVIRA Tejszínhabot? *DOKI*
(tagadólag) *Hmhm.*
ŐCSI A vonalai ! (Nevet, csönd)

Tudós feláll, eltűnik jobbra a ház mögött a kertben 8

ŐCSI Na, ezek se lesznek hosszú életűek együtt. CUKI
Pedig milyen helyes lány!
ŐCSI Éppen azért.
CUKI Ez a Dönci, ez nem is olyan öreg. Ha nem lenne ideges.
egész jó pasas lenne.
ŐCSI Lefeküdnél vele, mi?
CUKI Le én.
ELVIRA Nem fog menni, Cukika. Döncinek elvei van-nak.
CUKI Mért, neked is kellett volna?
ELVIRA Mi barátok voltunk. Barátok. Tudod, mi az? ŐCSI
(nevet) Döncinek nem kellett Elvirka. Dönci má-
sodnaponta eljárt a kuplerájba, hogy letudja a bor-
monait és zavartalanul élhessen a szellemnek.
CUKI Nagyon jó pasas.
DOKI Szerelmes a feleségébe, Cuki. Elveszett a nemes ügy
számára.
ŐCSI Szerintem impotens. Ezeknek évekig bánatosan lóg
utána.
CUKI Szeretnél te ilyen férfi lenni.

*Balról a kertből jön Anna. Ránéznek. Anna megáll a
Parancsnoktól balra*

ANNA Még nem jött vissza?
ELVIRA Téged keres a kertben, édesem. ANNA
Nem hallottam az autót.

Kis csönd

ŐCSI (felnevet) Dönciről beszélünk. Ő ment kegyed után a
kertbe.

Kis csönd

ELVIRA Megmelegíttetem az ebédet, édesem.
ANNA Nem. Köszönöm.
ELVIRA Legalább egy kis gyümölcsöt.
ANNA Nem. Köszönöm.

Csőnd

(Parancsnokhoz) Gyönyörű ez a kert.

Parancsnok ránéz, hallgat

ANNA Érdemes volna megnéznie. Tényleg.
PARANCSNOK Én inkább itt ...
ANNA Körbevezetem, jó? Én már bejártam. Hátul, ahol lejt,
egész vad.
ELVIRA Évek óta lugast tervezünk oda...
ANNA Kár lenne elrondítani vele.
ŐCSI (nevet) Nem teljesen azonos a hölgyek ízlése. ANNA
Nekem ez a kert úgy jó, ahogy van.
ELVIRA Ó! (Kis csönd) Őrülök, hogy ennyire tetszik neked a
kertünk.
ANNA Nem jó, hogy maga csak ül itt egyhelyben ... Sétálnia
kéne... Szívesen beszélgetnék magával.
PARANCSNOK Nem, én inkább itt... (Védekezően fel-emeli a
kezt, az ökleit a szeme elé tartja, távcsövet formál) Ami
történik... az mind, mind eszöő fátyol mögött... Maga is ott
van... (Nevet) Jó, hogy ott van... Semmi baj... Én meg itt
vagyok...

Kis csönd. Katika megjelenik az ajtóban, áll ANNA

Jó, ne értsen félre, én nem...

*Parancsnok leengedi a kezét, bocsánatkérően mosolyog. Anna is
rámosolyog, biccent, a teraszra megy, leül, só-hajt, elmosolyodik,
Kis csönd*

ŐCSI Nem könnyű vele. Nem akadt még olyan nő ... Látja,
még maga sem! (A fejét csóválja) Próbálkozzék velünk. Én
például szívesen maradnék magával. édes kettesben!
(Nevet) Tanítónó még nem volt. Volt már postáskisasszony,
gyógyszerésznő, hajóskapitány felesége, könyvtárosnő író-
olvasó találkozózn... Az utolsó kötetemben megírtam párat,
olvasta?

ANNA Nem...

ŐCSI Idén jelent meg! A legjobb kötetem!

ANNA Sajnos, a gyöngébbeket sem olvastam. (Rámosolyog
Őcsire)

DOKI (felnevet) Ejnye! Tanítónó, és nem olvas! ... ANNA
Annyi mindent kéne... nem jutok hozzá. Klasszikusokat.
Mindent.

ELVIRA Biztosan rengeteget dolgozik.

ANNA Nem a tanítás, hanem ami azon kívül van ... CUKI Én
úgy szeretnék tanítani ! Pici gyerekeket ! Az olyan szép
lehet!

ANNA Ha nem negyvenöten szorongának egy osztályban...
és nem ülnének bent egész nap... a napközisek ... Ott
kucorognak hátrahagyott kézzel, pedig szaladgálniuk kéne. De
tizzerben is csak libasorban mehetnek körbe. Nekem kell
vezényelnem, sípall a számban... Mennek körbe, mint a
rabok, hat-nyolc éves kölykök... Itt például jó iskolát
lehetne csinálni.

ELVIRA Itt?

ANNA Szép nagy kert van. Nagyon élveznék! A házban
elférne hetven-nyolcvan gyerek. Két tanár éppen elég
lenne. Főznék is rájuk. Az a kaja, amit adnak nekik, az
ehetetlen. Hátul csúszdát lehetne csinálni. A kisebb
szobákban játszhatnának. Az ebédlőben lenne az
osztályterem, a műteremben a napközisek ... Semmi sem
kéne... néhány pad meg asztal... Aki unja az órát, menjen
ki szaladgálni nyugodtan... (Kis csönd) Ez maguknak
biztosan unalmas.

ŐCSI Dehogy! Ellenkezőleg! Nagyon érdekes!

Csőnd

ELVIRA Egy kis bölét?

ANNA Köszönöm. (Vesz magának, kanalazza) Nagyon finom.

CUKI Elvira csinálta.

ANNA Nagyon jó.

9

*Csőnd. Jön balról, a kertből a Tudós, a Parancsnok székétől
balra megáll, a Parancsnok a Tudást nézi. Tudós ránéz*

TUDÓS Te meddig fogsz itt ülni? Egész nap?

PARANCSNOK Mért?... Jó itt.

TUDÓS Jó?

PARANCSNOK Jó.

TUDÓS Máshol is éppen ilyen jó, mi? Bárhol. Mindenütt.

PARANCSNOK Éppen ilyen.

TUDÓS Hát, tudod ... (Ősszerázkódik, csönd)

ŐCSI Hadd üljön ott. Nem mindegy?

TUDÓS Hány éve ücsörögsz te akárhol? Hét? Nyolc? (Kis
csönd) Nem számoltad. Minek is számolni... Uram isten. (A
teraszra megy, megáll; Annához) Mindenütt kerestelek.

PROF A feleséged, kérlek, rajong ezért a kertért. Mint-egy a
sajátjának tekintí.

Anna tölt magának

TUDÓS Ne igyál éhgyomorra. Egész nap nem ettél. ANNA
Nem igaz. Ettem.

TUDÓS Dehogy ettél!

ANNA De igenis, ettem ! Két kiflit az iskolában, nagy-
szünetben.

TUDÓS Mikor volt az ! Amikor nem is reggelizel soha. ANNA
Mert reggel rohanok.

Kis csönd

ELVIRA Ül le, Dönci ... Egy kis epret?
TUDÓS Nem, köszönöm. Inkább elmegyünk.
ELVIRA Máris? Még csak most jöttetek!
TUDÓS Igen, de van egy csomó dolgom. Egy csomó dolgom van.
ANNA Én szívesen maradok.
ELVIRA Látod! — Annyi év után igazán eltölthetsz velünk egy délutánt.
ÖCSI Mért, pont most mész kiszolgálni a kuncsaftokat?
ANNA Ma délelőttös volt, mint én is. Haza akar menni olvasni.
ÖCSI Majd olvasol éjjel.
TUDÓS Kicsit sok a restanciám.
DOKI Nem hinném, hogy túl sok jelentős könyvet írtak volna az elmúlt három évben.
TUDÓS Írtak korábban.
DOKI Azt te már mindet olvastad.
TUDÓS Akkor újraolvasom. Megváltozott a szempontom azóta. (Annához) Gyere.
ANNA Ne menjünk még.
ÖCSI Hadd maradjon! — Hogy te milyen erőszakos lettél! Nem ismerek rád. Hadd maradjon, ha jól érzi magát!
ANNA Nekem most jó. Most éppen nyugalom van bennem. Olyan, mint... Mint gimnazista koromban, egyszer, már jártak a villamosok, reggel mentem az iskolába, vártam a villamost, éjjel sikerült megoldanom a példát, jött a villamos, az ablakán lángolt a nap, egészen vörösen, átnéztem Budára, a Rózsa-dombon is lángoltak az ablakok, minden olyan éles volt, tiszta, minden volt ... létezett... én is... Nem tartoztam senkinek semmivel... Ilyen a kegyelem állapota, talán. Az a reggel, az volt a legszebb az életemben.

Csönd. Tudós leül. Csönd

CUKI (Tudóshoz) Egyél inkább valamit. Nem ettél semmit.
Csak azt a szelet kenyeret rácsáltad.
DOKI Nincs neked gyomorfekélyed véletlenül? TUDÓS De van. Azt mindenki beszerez.
DOKI Annál többet kell enni. Hogy leküzdöd a gyomor-savat.
ANNA Nem eszik. Nekem időm nincs, meg engem nem érdekel, nekem jó a gyomrom, de ő akarattal nem eszik. Csak olyat, amelyet a börtönben. Kenyeret, meg valami vacak lötyyöt főz magának, zsiros mócsingok úszkálnak benne... Direkt mócsingot vesz. Nem hagyja, hogy jót főzzek neki. Készül vissza.
CUKI Hova vissza?
ANNA A börtönbe.
Kis csönd

DOKI Na, ne hülyéskedj, Dönci! Most engedtek ki! ÖCSI (felnevet) Nahát! Ez isteni! A Dönci készül vissza!
ELVIRA Dönci, te tényleg?...
CUKI És ezért nem eszik? Mért nem eszik, ha attól fél...? Annál többet kéne ennie! Nálunk egy csomószor nem volt kaja, de ha volt, rögtön bezabáltuk az egészset. Amíg van, addig kell jóllakni! Mi-csoda hülyeség, hogy nem eszik! — Katika! Ugye mindent föl kell fálni, ha éppen van!
KATIKA Hát, igen. Csak a maradékot kell elásni. Vagy a kútba...
CUKI Mindent meg kell enni! Pláne, ha nem biztos. hogy másnap lesz!
DOKI Mondd csak ... te komolyan azt hiszed, hogy visszavisznek?"
TUDÓS (nevet) Ki van zárva, elvileg?
ANNA Azt mondja ... hogy minden állapot csal: át-meneti. Főleg, amikor jó valami. Nem kell neki be-dőlni, ezt szokta mondani. Hogy ez a csapda. — Jól mondom?
PROF Mi a csapda, kérlek? Az, hogy végül is kiengedtek, és van mit enned? Örülnék, ha megmagyaráznád.
TUDÓS Talán az lesz a baj, ha elfeledkeznek szerény személyemről, és nem visznek vissza. Ki tudja? Hát-ha így akarnak tönkretenni! (Nevet) De nem óhaj-lom untatni a társaságot.

ÖCSI De, csak untasd ...Ez valami pszichózis lehet nálad...
TUDÓS Nyilván.
DOKI Félsz, hogy ... elfelejted? Vagy mi az isten'? Attól tartasz, hogy ... elpuhulsz? (Annához) Ágyban alszik?'
ANNA Én? Hol aludnék?!
DOKI Nem maga, 5... Nem a padlón alszik?
ANNA Nem.
TUDÓS Nem hoztam ki magammal a priccset, ha erre gondolsz.
DOKI Erre gondolok.

Kis csönd

TUDÓS Volt nekem még pár éve is néhány záloglevelem... még a Monarchiából. Hadikölcsönök tizenhatból, tizenhétből, Nagypám vette őket... ebbe ment tönkre. Aztán elkallódtak. Mindegy. Szépen rájuk volt nyomtatva, mikor lesz hűzés. Mint ma a Béke-kölcsönnél. Emlékszem, az utolsó hűzés 1990-ben lett volna. (Nevet) Ők még azt hitték, lehet előre látni, lehet tervezni. Ha tizenhatban a Monarchia kibocsát egy kötvényt... már csak a kibocsátás ténye miatt is... akkor 1990-ben is lesz még Monarchia! Így is építkeztek. Nemzedékekre előre. Minden tartós volt és megbízható. Mulatságos, mai szemmel nézve... Különös tudatuk lehetett nekik...
ELVIRA Ne haragudj, Dönci, de olyat gondolni, hogy téged megint beavisznek... Amikor most ismerték el, hogy tévedtek! ...
TUDÓS Nem biztos, hogy tévedtek.
ELVIRA Hogyhogy nem tévedtek? Miket beszélsz?
TUDÓS Lehet, hogy én tévedtem, aki azt hittem, engem nem lehet ... és nem kell elvinni. De már miért ne kéne? Nemcsak engem, bárkit. Nem kell ahhoz különösebb indok. Meg szokták indokolni, persze. De még csak azt se kell. A javakból hiány van... el kell venni at'ól, akinek van... mindegy, micsoda, lakás vagy egy jó könyv... De még ez se kell. Szükség van rabszolgákra. Létünk alapja a kényszermunka. Ehhez képest minden egyéb átmeneti, véletlen, tűnékeny és gyöngé. Csak hát erről könnyű megfeledezni. Van, aki meg se tanulja... Egy-két heti bőséges kaja, és az ember olyan hülye lesz, mint volt előtte.

Csönd

PROF Hogy gondold, kérlek? Hogy a mi társadalmunk ... a kényszermunkán alapul?
TUDÓS Minden társadalom, Lajoskám. Nemcsak ez a miénk. Mindegyik, ha ez téged megnyugtat. Tudod, Lajoskám... a legnagyobb tévedés azt hinni, hogy a rabszolgaság, a feudalizmus... meg akármilyen más, ami valaha volt... a törzsi társadalom, például... hogy mindez eltűnt volna. Nem tűnt el. Megmaradt. Európa mélyén, odalent, minden megvan. Egy köz-törvényes reflexeiben ... egy börtönőr érzelmi életében... minden megmaradt. Odafönt hirdettek, ma is hirdetnek ezt-azt ... az olyanok, mint mi vagyunk. Nemcsak hirdetik: van úgy, hogy el is hiszik, őszintén... Na de azért most már, egy ilyen század közepén, Lajoskám, most már látni kell... Illene .. Ez a diadalmos kannibalizmus évszázada, Lajoskám. Mindegy, minek nevezed ... fasizmusnak, akármilyen... Nem azért mondom ezt, hogy igazat adj nekem... nem akarok én meggyőzni... ezért elvárom, hogy te se akarj meggyőzni engem. Addig jó neked, amíg vannak illúzióid, világmegváltó koncepciód ... amíg hirdetsz valamit, bármit, csak ne az igazság legyen... Én nem akarom bántani a világnézetet, Lajoskám, jó az neked, és ha följelentesz, amiért így gondolkodom, becsületes maradhatsz a magad szemében, jó világnézet a tiéd, elismerem... Nem is azért mondom, csak éppen, ha már rákérdeztél... (Profra mosolyog)
ELVIRA Egyáltalán nem szoktál főzni?
ANNA Tessék?
ELVIRA Azért ugye szoktál főzni, édesem?
ANNA Főzni? Néha... De úgyse eszi meg. Jeget min-

dig veszek. (Tudáshoz) Ha menni akarsz, a jégsezkrényben van tej, tojás ... kenyeret vegyél.

Kis csönd

Hogy főzzek? Mikor? En magamnak, egyedül, soha nem főztem. És olyan hülye beosztásom van... Ezen a héten szerdáig délelőttös vagyok, csütörtöktől délutános, a jövő héten fordítva... De jeget mindig veszek. Nálunk összeviszsa jár a jeges, úgyhogy el lehet csipni.

Kis csönd

PROF Hogy gondolod, hogy mit csinálók én?
DOKI Nem gondol semmit, filozófiai rendszere van neki, azt adta elő
PROF Volt a rendszerében egy passzus, ami rám vonatkozott...
ÖCSI Ugyan, hagyd a francba, sértett ember, sértegetni akar. Nem érdekes.
PROF Mégis meg kell tőle kérdeznem ...
ANNA (Tudáshoz) Ne vitatkozz vele, kérlek szépen. Meghalt a lánya...
PROF Pardon, itt nézetekről volt szó, nem a magánéletünkről. Magának semmi köze hozzá... Ez magára nem tartozik... De hogy maga szó nélkül túri, hogy a férje... ilyen nézeteket hangoztat... nyilvánosan... Valóban, azt kell mondanom, nem az volt a tévedés, hogy bevitték... hanem hogy kiengedték.
TUDÓS Ebben van igazság. A börtön, mint a nevelés, az új ember formálásának eszköze, talán nem elég hatékony. (Annához) Szép, hogy szolidáris voltál — övele. (Féll) Na menjünk. Nekem erre nincs időm.
PROF Mire nincs időd?
ÖCSI Hagyjad! ...
PROF Mire nincs időd?
TUDÓS Erre. Pocsékolni itt az időmet.
ELVIRA Hogyhogy pocsékolod?
TUDÓS Lehet, hogy nektek van időtök. Nekem nincs. ÖCSI (nevet) Csak nem visznek vissza már holnap reggel?
TUDÓS Hajnalban. Hajnali kettőkor, háromkor... Lehet, hogy nem visznek soha többé, csak majd elpatkolok egyszer. Az is elég nagy baj, nem? — Anna, kérlek...
ANNA Egyetlen délutánon nem műlik! — Amióta hazajött... az egy téboly. Olvas, rohangál a szobában, mormol maga elé, káromkodik... Éjszaka arra ébredek: mászkál, felgyújtja a villanyt, lapoz, harákol, így jár a térde, mint egy eszelősnek...

Csönd

TUDÓS Ez a dolgom, nem gondolod?
ELVIRA János is ilyen! Eszébe jut egy téma, egy sor, egy kép, és nem nyugszik, amíg be nem fejezte! — Ez nagyon jó jel.
TUDÓS János nagyon pontosan tudja, mit kell írni. Boldog ember. azonban... Olvasom őket, a szerzőket, sokat hazudtak a szerzők, túl sokat... kása-hegyeken rágom át magam, amíg eljutok egy-egy véletlen mondatig ... ahol beszakadt alattuk a formás kártyavár... amit szorgosan építettek, ők meg az elődeik... Az időmet rabolják ők is, mindenki... Élők, holtak, mindenki az én időmet rabolja! Nekem rohannom kell!... Támogatni azt, ami annyira gyöngé, hogy meg sem érdemli... Éppen, mert olyan semmi, olyan csenevész... Ami nem a rabszolgaság... És mindenki rendelkezhet az időmmel, csak én nem... Itt nem lehet éjjel fölkelni... Tűnődni, azt nem szabad... Persze ez is illúzió, az én dolgom... Tudom éri ... Mintha volna célom, amely felé rohannom kell, tökéletesítő ügymond elfogad-hatatlan természetemet... Ez is Európa, a mondva-csinált, a fejlődés-mesketéjével... Igen, nyoma sincs bennem alázatnak, bölcsességnak, nyoma sincs ! Talán kevés ehhez a három év... Nem is volt egészen három... Azt mondták bent a bölcsék, pont három

év után jön a nagy változás... akkor válik valami véglegessé, akkor török meg a személyiség, pont három év után... Néhány hétig még igazán bent tarthattak volna! Úgy jöttem ki, ahogy bementem... nem tanultam semmit... Csak a türelmem fogyott el...

Csönd, Tudós végignézt rajtuk, majd Annára néz

(Annához) Van egy vers... odabent egyszer az eszem-be jutott... Mondogattam magamban, hogy elfogadjam az igazságát. mert szép ...
„ ... God Both not need
Either man's work or his own gifts; who best Bear His mild yoke, they serve Him best. His state Is kingly. Thousarnds at his bidding speed
And port o'er land and ocean without rest;
They also serve who only stand and wait.”
Ezt egy olyan ember írta, aki éppen megvakult... Még a háború előtt került a kezembe, aztán elfelejtettem... Nem sejtettem, hogy tudom kívülről. Le-fordítottam fejben... Hogy majd elmondom neked, Nem volt rá alkalom.
„ ... Nincs szüksége az Úrnak
Emberi műre s enmüvére sem;
Kegyes igáját hordjuk mind. Király
Ő mindünkön. Ha hív, ezrek loholnak
Pihenő nélkül földön s tengeren;
S az ő szolgája, ki csak áll és vár.”

Csönd

CUKI Ezt ki írta?
PROF Milton.

Csönd

CUKI Ez németül van? ÖCSI (felnevet) Majdnem.
CUKI Énhozzám nem jártak német meg francia nevelőnk! Tehetek én róla?

Csönd

PARANCSNOK Az utolsó sor nincs megoldva. TUDÓS „They also serve who only stand and wait ...”
Na igen... Talán egyszer összejön magyarul is ...
Ha megadja az Úr ...
PARANCSNOK Hogy is van nálad?
TUDÓS S az ő szolgája, ki csak áll és vár ...
PARANCSNOK Nehézkes. Szó szerinti.
TUDÓS Tudom. Tudom.
PARANCSNOK S őt szolgálja .az is, ki áll és vár... S őt szolgálja az is, aki csak áll... Nem elég jó. S az ő szolgája az is, aki vár... S az ő szolgája az is, aki áll ...
TUDÓS Mind a két ige fontos!
PARANCSNOK Nekem mondd?! They also serve who only stand and wait... A stand azért, mert a többiek speed... Loholnak, ez jó nálad, loholnak... De az is őt szolgálja, aki áll... De őt szolgálja az is, aki áll... Az „aki áll” pompás rim a királyra ... A király szép helyen van nálad...
TUDÓS Az eredetiben is. His state — is kingly... De a várakozás... At his bidding... Az Úr parancsára, várakozni...
PARANCSNOK De rabja az is, aki várva áll... És rabja, aki várakozva áll... S ő rabja, aki várakozva áll... S az ő rabja, ki várakozva áll... TUDÓS Rab?
PARANCSNOK Rab.
TUDÓS Szolga.
PARANCSNOK Rab
TUDÓS Szolga.
PARANCSNOK Rab.
TUDÓS S őt szolgálja, ki várakozva áll.
PARANCSNOK S az ő rabja, ki várakozva áll.
TUDÓS Milton még szolgálatról tudott, Parancsnok. A rabságról te tudsz.

PARANCSNOK They also serve who only stand and wait ...
(*Tűnődik, hangtalanul motyog, csönd*) CUKI Nem is olyan
őrült ... Bocsánat.

Kis csönd

ELVIRA A Parancsnok mindig zseniálisan fordított .. Már
kamaszkorában, emlékszem, költői versenyt rendeztek... Ő
meg János, aztán Dönci... Lajoska is írt még verset
akkoriban ... meg szegény Tóni, aki elpusztult... Volt nekik
egy versenyük, Villon, valamelyik ballada, már nem
emlékszem, melyik, az volt a feladat, hogy Petőfi, Arany,
Ady és Babits modorában lefordítani... isteni
stílusparódiák voltak, de mind Villon volt mégis... János
eltette, az-tán elveszett az ostrom alatt.

ŐCSI Speciel az enyém volt a legjobb. En is verseltem, es az
enyém volt a legjobb!

Csőnd

PARANCSNOK S az is szolgál, ki várakozva áll... Nem! Es
szolgál mind, ki várakozva áll... A „mind” ügyetlen, tudom,
ne szójlatok közbe!... S szolgál az is, ki várakozva áll. Ez
az! Hogy volt előtte?..

„ ... Király
Ő mindünkön. Ha hív, ezrek loholnak Pihenő
nélkül földön s tengeren;
S szolgál az is, ki várakozva áll.”

Csőnd

ANNA Szép.

Csőnd

TUDÓS Igen. Ő a költő. Én csak magyarázni tudom. Más
műfaj.

PARANCSNOK De hogy ilyen hamar megoldottuk... az
sajnálatos. Nem tetsző az Ūrnak. Gyanús.

Csőnd

TUDÓS They also serve who only stand and wait. Szolgál az
is, ki várakozva áll. Tökéletes. Talán jobb is, mint az
eredeti... Az only fölösleges. Gyöngíti a közlést ..

Sötétebb lesz

PARANCSNOK Ha hív... Nem igaz! Nem hív! *Odanéznak,*

Parancsnok feláll, remeg

At his bidding ... Nem hív, hanem parancsol! Pa-
rancsol! Rossz az egész! (*Váratlanul sírni kezd*) ELVIRA
Parancsnok! (*Dokihoz*) Csinálj valamit! Sír! DOKI Látom.
PARANCSNOK Ha szól... Ha szólít... De nem, az is hívás! Ő
parancsol! Parancsol! Parancsol! (Zokog)

ELVIRA Istenem...

DOKI (*feláll*) Van valami nyugtató?

CUKI Altató van!

PROF Ūrült.

ŐCSI Hagyjátok a francba, majd János.

KATIKA Én nem megyek oda többé! Nem megyek oda!

ELVIRA (*feláll*) Valami nyugtató...

PARANCSNOK At his bidding... Az se jó... Az is tökéletlen!
Minek parancsolna az Ūr! Ő nem olyan! Milton is
tökéletlen! Milton is csal! Hazudik! Rossz! Rossz! Rossz!
(*Zokog, visszarogy a székebe, rázza a zokogás. Csönd*)

DOKI Nincs valami nyugtató?

ELVIRA Altasd el... mindegy...

ŐCSI János persze elmegy, itthagya a nyakunkon.

CUKI Hozok altatót! (*Berohan a házba*)

Parancsnok zokog, remeg a székeben

ELVIRA Menj már oda, az istenért! Még meghal itt nekünk!
DOKI És mit csináljak vele? Harajjam le a fület? Mit
csináljak vele?

ELVIRA Orvos vagy! Azért tartunk, mert orvos vagy!

DOKI Fingom sincs az ilyenről! Széttrancsrozom a húst,
kivágom a belet, visszavarrom a hasat, de hova tegyem a
lelkét? Honnan vágjam ki? Hol székel?

PROF Ūrült. Kész. Ha ránk támad, mi vagyunk többed.

KATIKA Vitessék el innét! Kérem szépen!

CUKI (*orvosságos üvegcsével jön*) Sevenal.

ELVIRA Honnan vetted? CUKI

Tőled, a festőládából. ELVIRA

Az az enyém!

ŐCSI (*felnevet*) Félretetted öngyilkolni, mi?

ELVIRA Az az enyém!

KATIKA Vigyék el! Kérem szépen! Vigyék el! ELVIRA

Fogja be a száját! CUKI Vigyem vissza?

KATIKA Vigyék el!

PROF Ne ordítson! Ne ordítson!

Csőnd

DOKI Na. Semmi baja.

Parancsnok remeg, de már nem zokog

DOKI (*Cukihoz*) Vidd vissza.

CUKI *Elviré. (Leteszi az asztalra)* Majd Elvira visszadugja a
festődobozába.

DOKI (*leül, Tudóshoz*) Máskor fordíts jobb verset, jobban.

ŐCSI (*nevet*) Jó kis alakítás volt, mi? „Milton rossz!” Mi az
isten.

ELVIRA (*Katikához*) Maga ne visitson, jó? Legyen szíves. Ne
visitson, mert kiadom a munkakönyvét.

KATIKA Meg fog ölni ...érezem ... - Bocsánat, nagysasszony.
(*Befut a házba*)

ELVIRA Az a szörnyű, hogy egyszerűen nem lehet lányt
kapni. Mennek az iparba.

Parancsnok mozdulatlanul ül, csönd

PROF (*az órájára néz, feláll, a rádióhoz megy*) Hat óra elmúlt.
Lekéstük az elejét. Már beszél. (*Kinyitja a rádiót, vastaps*)
Mondom! Ez Rákosi!

A vastaps tart

CUKI Esik.

ELVIRA Az abrosz .. Katika! ŪCSI

Zápor. A fene beléje. ELVIRA

Katika!

A vastaps eláll

RÁKOSI HANGJA Ha visszatekintünk a felszabadulás óta
eltelt időre, megállapíthatjuk, hogy ezeréves történelmünk
folyamán...

ELVIRA Katika!!

Felállnak, nagyon esik

RÁKOSI ...népünk még nem élt át olyan mélyre-ható
gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális át-alakulást,
mint ez alatt az egyetlen évtized alatt.

*Katika kijön. Elvira int, berohan a házba. Prof, Ūcsi, Doki besiet
a házba. Cuki áll. Anna és Tudós feláll*

Alig egy évtized folyamán gyökeresen megváltozott hazánk
gazdasági rendje, alapjában változott meg gazdaságunk
szerkezete, megváltozott országunkban a termelési mód,
megváltoztak a termelési viszonyok.

Katika az edények egy részével bemegy. Cuki beviszi a bőlét

Az iparban, a közlekedésben, a kereskedelemben, a bankszervezetben egyeduralkodóvá lett a szocialista gazdaság rendje.

Anna bemegy a házba

RÁKOSI Az ipari üzemek, a közlekedés szervei, a bankok köztulajdonba, a munkásosztály államának tulajdonába kerültek.

Katika kijön, további edényeket szed össze

Állami vagy szövetségi lett a kereskedelem zöme. A munkásosztály alapján megvalósította a kisajátítók kisajátítását.

Katika be az edényekkel és az abrosszal

Jelentős szocialista szektor keletkezett a mezőgazdaságban, amely az egész mezőgazdasági termelés egy-harmadát öleli fel.

A Tudós a Parancsnok felé indul

Alapjában változott meg országunk társadalmának szerkezete is. Megváltoztak maguk az osztályok, megváltozott az osztályok egymáshoz való viszonya.

Katika kirohan, felborogatja a székeket

Megszűnt létezni a földesurak, a földbirtokosok osztálya. Mint osztály megszűnt az ipari burzsoázia. E kizsákmányoló osztályoknak a mai Magyarországon csak maradványai vannak.

Katika berohan

Az utolsó kizsákmányoló osztály, a falusi burzsoázia, a kulákok osztálya, szűk térre vonult vissza. Számban, öntudatban, műveltségben, szervezetszervezésben hatalmasan megnőtt, tapasztalatokban meggazdagodott társadalmunk vezető osztálya, a munkásosztály, a hatalom jelenlegi birtokosa.

Parancsnok égne az arcát, fürdeti az esőben, nevet

A munkásosztályból emelkedett ki mindenekelőtt az a széles vezető réteg, amely jelenleg államunkat, népgazdaságunkat, társadalmunkat irányítja. A háború előttihez képest munkásosztályunk létszáma kereken félmillióval, azaz mintegy ötven százalékkal emelkedett. A munkásosztályon belül megszűnt az évtizedek óta tartó szakadás. Munkásosztályunk egységes, szervezett, politikailag egyetlen céltudatos erő által irányított nemzetvezető osztállyá lett ...

Katika kirohan, felkapja a rádiót, berohan vele a házba. Csönd. Parancsnok egyedül ül a színen, fürdeti az arcát az esőben, mosolyog. Csönd. Zápor. Aztán a zápor lassan eláll. Kivilágosodik. Parancsnok ül, mosolyog

PARANCSNOK Ebben a korban is ... Még ebben a korban is! Esett az eső!

Boldogan nevet, csönd 10

Parancsnok ül a székben, ruhája vizes. Mellette a szervizasztalon elázott az étel. A házból érthetetlenül szól a Rákosi-beszéd. Az ajtóban kisvártatva megjelenik Elvira, megáll, visszaszól

ELVIRA Katika! A kuli, a teríték! Elázott! Vigye bel!

Csönd. Elvira mellett megjelenik Cuki. Parancsnokra néz

CUKI Csuumvív! (Visszamegy)

Kijön a teraszra Doki, Öcsi, Prof, Anna DOKI

Elállt.

Megjelenik Tudós. Katika jön tálcával, lemegy a kert-be, tétován megáll

ÖCSI (nevet) Nem mer odamenni hozzá.

Kis csönd. Jön Cuki törülközővel, Parancsnokhoz megy CUKI

Vedd le az ingedet.

Parancsnok ránéz

Egy-kettő. Nekem ne kapj tüdőgyulladást.

Parancsnok leveszi az ingét, Cuki elveszi, a szerviz-asztalra csapja, majd dörzsölni kezdi a törülközővel Parancsnok fejét, felsőtestét

ÖCSI Még mindig nem mer odamenni! (Nebet)

Anna a székéhez megy, döntögeti, szalvétával szárogatja, dörzsöli

ELVIRA Vigye már azt a terítéket!

Katika odalopakszik, gyorsan tálcára szedi az ételt, be-siet a házba

CUKI Vedd le a gatyádat, az is vizes.

PARANCSNOK Ne ..

CUKI Nem feleselünk. Egy-kettő.

Parancsnok feláll, gyorsan leveszi a nadrágját, vissza-ül alsónadrágban, szégyenlősen takargatja magát

Ne félj, nem harapom le. (A nadrágot az asztalkára csapja, majd letérdel Parancsnok elé, a lábát dörzsöli a törülközővel)

Anna leül a székére

ELVIRA Katika! Törülje le a székeket!

Nézik Cuki működését. Jön Katika feltörölőruhával, törli a székeket. Anna ül. Csönd

CUKI (befejezte a törést, feláll, nézi Parancsnokot) Szép, kisportolt tested van.

Parancsnok összehúzza magát

Kár, hogy be vagy csavarodva.

Parancsnok bocsánatkérően rámosolyog

Tényleg sose voltál nővel?

Csönd

Kár egy ilyen testért. (Felveszi az asztalról a nadrágot meg az inget, bemegy a házba)

Csönd

ÖCSI (leül Anna mellé) Ha nagysád megengedi, hogy mellé telepedjek ... (Nebet, csönd)

Doki, Prof, Elvira is leül korábbi helyére. Katika az asztalt törli, kifacsarja a vizet a kőkorlát mögött a kertbe, újra törli

ELVIRA Elég lesz, Katika. Fölteheti a teát.
KATIKA Igenis. *(Bemegy, csönd)*
CUKI *(kijön)* Kitergettem a fregolira. *(Leül a helyére, csönd)*
ELVIRA *(kiált)* Katika! A rádiót, legyen szíves! TUDÓS Elvira, köszönjük a szíves vendéglátást. Na-
gyon kellemes volt — Szervusztok. — Anna ... ELVIRA Ne menjetek még. Legalább Jánost várjátok meg, nagyon fájlalná ...
TUDÓS Szük ez az ország, úgyis egymásba ütközünk.
ANNA Még a vihar is milyen szép itt ... A városban semmi, csak zuhog és sötét van. De itt igazi a vihar is, vadabb. *(Feláll, a terasz végén, a kőkorláton kihajolva a ház fala mögött kinéz jobbra)* Milyen szép most a város, innét is látni ... Elképesztő, hogy ott lakom lent ... egy bérházban, én ... Nézd meg, milyen fények vannak ... Pest fölött még felhős, de süti a nap, gyönyörű.
TUDÓS Látjuk még a buszról.
ELVIRA Annyira nem ettetek semmit, becsomagolnék nektek egy kis elemózsiát. Egy kis hazait. *(Nevet)* Legyen valami abban a jégszekrényben.
ANNA Nem, köszönjük.
TUDÓS Na, gyere.
ANNA *(áll a terasz végén)* Különös, hogy én ott lakom lent.
TUDÓS Különös. Menjünk.
ANNA Valahol ott megy el az életem. Arra vagyok ítélve, hogy ott éljek ... Egész életemben.
TUDÓS Majd az első két Kossuth-díjamból veszek egy házat a Sváb-hegyen. Gyere már.
ANNA Nem megyek. Itt maradok.
PROF Hol az a rádió?
ÖCSI Biztos a teát forralja.
ELVIRA Katika! A rádiót!
TUDÓS Na jó, én elmegyek. A busszal lemegy a Moszkva térig ... Meddig jár a busz?
ELVIRA Nem is tudom, mi a kocsival szoktunk ... CUKI Tízgy.
ANNA Én tényleg itt maradok.
TUDÓS Jó, már hallottam. Akkor ittmaradsz. *(Balra indul)*
ELVIRA Dönci, kérlek ... Én kérlek!
TUDÓS *(megáll, Elvirához)* Nincs jogod kérni! ... Anna akart idejönni, ő követelte, szinte ellenségesen ... És akkor váratlanul fölmerült bennem az arcod ... Amilyen volt ... Kedves arcod volt neked valaha ... Ezért jöttem föl mégis ... Ez volt a hübrisz.
ANNA Nem hiszem, hogy este hazamegyek.
TUDÓS Hanem?
ANNA Nincs kedvem hazamenni. Soha többé.

Csönd. Jön Katika a teával, leteszi az asztalra

ELVIRA Már kétszer szoltam a rádióért!
KATIKA Bocsánat, nem hallottam a rádiótól. Máris *(Bemegy a házba)*
TUDÓS Jó, ezt majd otthon megbeszéljük.
ANNA Ne haragudj rám. Nem akarlak én bántani téged ... Csak így alakult. *(Kis csönd)* Beleszerettem Jánosba. Összefeküdtem vele. Az előbb.

Csönd. Jön Katika a rádióval

RÁKOSI HANGJA ... Mindez azt jelenti, hogy a régi burzsoá nemzet helyén új nemzet van kialakulóban; az évről évre, hónapról hónapra, napról napra mind-jobban szocialistává váló magyar nemzet. Ez egy-ben azt is jelenti, hogy a nép mindinkább azonosul a nemzettel, a nép és a nemzet eggyé válnak. Most lett ezeréves történelme folyamán először a magyar nép az ország igazi gazdája.

Nagy taps

CUKI *(a rádióhoz lép, elzárja)* Mikor az előbb?
ANNA Amíg ti ettetek.
ELVIRA Mikor? !
ANNA Úgy, hogy én nem megyek haza veled. Nem megyek haza hozzád. *(Sóhajt, visszautl a székére)*

Csönd

ÖCSI Csak tudnám, mit esznek rajta a nők! Nem is sportol ... Minden nőt meg tud dumálni! *(Annához)*
Mondja, mivel vette le a lábáról? Hátha én is! ...
ANNA Kedves volt a mosolya. Úgyhogy maga hiába.

Doki feláll, beviszi a házba a rádiót

PROF Ha már ilyen szépen vagyunk ... Én most megteázom. *(Tölt magának a teából, csönd)* Gyere, Dönci, teázni. Vagy annyira sietsz? Nem lehet annyi dolgod ... Megvár a Világsszellem. *(Nevet)*
ÖCSI *(izgatottan)* Tudja, Annácska, mi volt mindig János jelszava? „Lyuk, lyuk, darázs nincs benne”! Döncinek is ez volt a jelszava valaha ... Derekasán tartották magukat ezen elvhez, még a legnehezebb időkben is ... Cuki a maga módján, az ő népi bölcsességével szokta mondogatni, hogy „Nem szappan, nem kopik” ... Igaz, Cuki? Ez is erre az esetre vonatkozik ... Úgyhogy nehogya azt képzelje, hogy János részéről ez komoly! Szó sincs róla! Neki nincsenek érzelmei, vegye tudomásul! Azok nekem van-nak! Én megbecsülném magát, esküszöm! — Mi az, hogy neki kedves a mosolya! Az enyém is az! *(Annára vicsorog)* Ez nem kedves? Az arberendezésem egészen hasonló! Csak nekem érzelmeim is vannak!
PROF Hát nem édes? *(Nevet, iszik a teából)*
CUKI Nem volt túl sok időtök ... Hamar összejött ez nektek.
PROF *(felnevet)* Magának tovább tartott, mi? Pedig magának ez a szakmája.
CUKI Én is lehetek még tanítónő ... Elvégzem a fő-iskolát levelezőn!
ANNA Kérlek szépen, ne állj ott olyan szerencsétlenül ... És ne nézz így rám! Három évig el volt dugulva a lefolyó, és nem hagytam, hogy kipucolják, mert a te hajad volt benne ... Hetente leporoltam a könyveidet, lerámoltam őket a polcra, és ugyan-úgy tettem vissza, hogy mindent úgy találj ... Nem költöztem vissza anyámhoz, pedig hívott ... A másik szobába berakták a rendőreket, éjszaka üvöltöztök, verekedtek, ottmaradtam ... Minden évben el-tettem Lovászos uborkát, ahogy szereted: fokhagymával. Ott rohadt az üvegben ...

Csönd

PROF Az jó lehet, a fokhagymás kovászos uborka. *Csönd*

TUDÓS Hogy képzeled?! ...

ANNA Sehogy. Nem tudom. Mindegy.

PROF Öcsi majd a stoppolinójával ideszállítja a stafirungját, Anna kedves. Vagy nem is kell, Elvira majd ad mindent, ágyneműt, lepedőt, mindent ...

ELVIRA Ne légy izetlen, kérlek!

PROF Én? Én csal segíteni szeretnék a fiatalokon. *(Nevet)*
Csak azt ne mondd, édes Elvirám, hogy ez lenne az első eset ...

ÖCSI Költözzön hozzám! Figyeljen ide, költözzön hozzám! Én is szép helyen lakom ... Külön szobája lesz, szép nagy parkra néz ... Szeparálva van ... Én annyit keresek, hogy az nem igaz ... Megjelenik évente két könyvem ... Saját autóm van ... János-nak csak a hivatali ...

ANNA Menjen innét.

ÖCSI János úgyis otthagya ... Nem kell maga neki... ANNA

Menjen innét!

PROF Érdekes .. Lehet, hogy nekem nincs szemem az ilyesmihez ... D° én nem hittem volna, Döncikém, hogy a feleséged kurva.

CUKI Á, dehogya kurva! Én aztán ismerek eleget. Csak buta még. Fiatal. *(Tudóshoz)* Élni akar egy kicsi-két. Mondd már. Úgyis visszamegy hozzád. Addig, ha akarsz, én szívesen lefekszem veled.

ÖCSI Mért nem énvelem? Mindenki csak másokkal!

PROF (Öcsihez) Olvastam valahol: a patkányoknál az van, hogy ha egy nősténypatkány terhes, viszont erősebb hímrel kerül össze, elvetél, és azonnal teherbe esik tőle. Ez van, Öcsikém. (Tudáshoz) Ez van.

TUDÓS Hogy ülsz ott! Ilyen nincs! Úgy ülsz ott, mintha közéjük tartoznál!

ANNA Nem úgy ülök itt.

TUDÓS Mintha nem együtt jöttünk volna el hazulról... két órája.. Nem érzed, hogy hamis, ahogy ott ülsz?!

ANNA Ne, kérlek ... Nem illik hozzád ...

TUDÓS Micsoda? Mi nem illik hozzám?

Csönd

ELVIRA Egy kis teát. Annácska?

ANNA Mit?

ELVIRA Teát. Nem kérsz egy kis teát?

ANNA Nem szoktam teázni. Stafíringom sincs. A mi köreinkben nincsen stafíring.

PROF Azt hittem, van. Bocsásson meg, Anna kedves. Tudja, én rég nem jártam a nép közt... Úgy emlékszem, szokott lenni stafíring. De ha a maga köreiben nincs ! ... -- Egy kis teát, Dönci! Igazán megvárhatnád Jánost, nagyon örülné!

ÖCSI Annácska, jöjjön velem, ez nem magának való. Jánosnak nem is maga kell... minden nő kell ne-ki... Én meg tudnám magát becsülni, higgye el nekem... Agglegény vagyok... Minek állna közéjük, harmadiknak? A hárembe? Legyen észnél! ...

PROF Harmadiknak? És a többi? Akik leugrálnak az emeletekről?

ELVIRA Egyszer megrajzollak titeket... csupa ronda, förtelmes, karmos, disznófejű kételtű, pikkelyes farkú, kopolyús, nyáladzó, gennyedző amóba ...

PROF Magadat is pacázd oda a képre, mint a régi mesterek... ártatlan, fedeles szárnyú, röpke szita-kötő ... Aki nem vadászik... akit viszont, szegény-két, mindenki vadászik... Holott, ugye, Cukit semlegesítendő, mégiscsak te csábítottad ide Ágit... Ha már te nem, legalább Cuki se... Te voltál az!

ELVIRA Te meg vagy tébolyodva!

PROF Te voltál az.

ELVIRA Szóljon már rá valaki!

Csönd

ANNA (Tudáshoz) jobb lenne, ha elmennél. Neked ott vannak a könyveid. Neked nem kell az élet. Azt neked pótolják a könyvek, hogy éjszaka virrasztasz és tűnődöl. Erős vagy... Ezért szerettelek. Máskor, más nővel, ne légy ilyen erős.

Doki kijön a házból, megáll

PROF Mondott valamit?

DOKI Eddig semmit. Most kezdte a külpolitikát. ELVIRA

Dönciék másik szobájába társbérloket raktak ...Valami rendőrt ...

DOKI Ki kell őket rúgni. Fekszenek nálunk páran, akik... El tudom intézni. Csak szólni kell.

ELVIRA Hallod, Dönci?

TUDÓS (Annához) Te nem tudod... neked fogalmad

sincs... Tudod, kinek a kertjében?... Kivel? ... A

legnagyobb gazemberek egyike... aki csak élhet. ÖCSI

Nocsak.

TUDÓS Egy talpnyalonc ...egy inkvizítor ...egy elegáns orvos, aki Auschwitzban szelektál a gázba... ÖCSI Na!

TUDÓS Nem olvastad a verseit? Nem? Itt biztos meg-van...

Majd megmutatják. Egy egész polc. A fele már megtelt, a másik felét ezután írja tele ez a mocsok ... Áruló ... Pimasz ... Bértollnok ... Tudom kívülről ...Mindent, amit írt ...Egyetlen sora sem marad meg, egy sem... de én tudni fogom kívülről ... a halálom után is tudni fogom...

„Ellenség átkából azt én már látom, Hogy ez a nagy Sztálin nekem barátom, Eljen hát, éljen ez a nagy Sztálin, Mig fölcseperednek az én pulyáim .....

Ó írta! Azt is, hogy:

„Éjszaka a csendben álmodik békén A csöppnyi árva koreai leány, Kicsiny ágyához lép Rákosi Mátyás, Betakargatja, végigsimít haján ...”

Ilyeneket írt ez a szemét ...

"Bizzál öbenne, aki benned bízik, Aki érted virraszt, rád gondol és tanít, Emeld föl a szemed fénylő csillagodra, Tekinteted bátran kövesse Rákosit ...

A rímei, a rímei!

„Hazánkra küldött az ellen viperákat, Erős kezével ő azokat lefogta, Dühös kigyóitól hazánkat, a drágát, Most már örökkéig ő megtisztította...”

Csönd. Az ég vörösödni kezd

ANNA Ez aljas dolog volt tőled.

TUDÓS Ilyeneket írt! És meg fogja írni az ellenkezőjét! Újabban virágokra, méhecskékre specializálódott... Szorgos méhecskékre! Hallod? Nem hallod? Mít ülsz ott?!

DOKI Ne kiabálj! Nem kell kiabálni ! Nem olyan nagy dolog. Igyál teát. Nem kell itt jelenetet rendezni. (Odamegy hozzá) Szerencséd, hogy mi vagyunk csak itt. Mi nem hallottunk semmit. De fogd be a szádat, légy szíves. Nem volt elég három év? Ne kiabálj. Szomszédok is vannak.

TUDÓS Nem jó, ha följelentenek, hogy ilyesmiket hallgatsz.

DOKI Nem bizony.

Tudós a teraszra megy, leül a székébe, csönd

PROF Mit szóljak akkor én'? Nekem a lányomat csábította el! Persze, ha nem egy lányom lett volna, hanem őt ...Megdöglik egy, oda se neki, marad négy! És lehet őket szeretni. De csak egy volt! Egyetlenegy!

ELVIRA Még nem késő ...

PROF Nem vagyunk öregek, dehogya! De újra végigcsinálni, tejet szerezni, vitamint, szőnyegbombázáskor ...Húst! Takargatni az övöhelyen. ne kapjon tüdőgyulladás... És akkor már majdnem felnőtt...

Csönd

Csináljak még egyet? Nem csinálók. Azt már nem tudnám szeretni. Úgy már nem. - És még te beszélsz? Attól, hogy leültettek, és kinlódta egy kicsikét, még nincs jogod itélkezni fölöttünk ! Vedd tudomásul: János írhat rossz verset zsákszám, attól ő még nem süllyed a senkiházi kis homo novusok szintjére soha, akik most teleírják a lapokat... Mi megszenvedtük ezt a világnézetet, és vállaljuk! Tudatosan! Tanuld meg végre, hogyan kell fölülemelkedni!

TUDÓS Nem mertél bosszút állni, és még hivalkodni merészelsz a gyávaságoddal! Uram isten!

DOKI Kuss legyen végre!

ELVIRA Félek ...Csinálj már valamit! Félek!

DOKI Ne hisztizz! Elájulni sem kell. (Leül, tölt a teából) Egy rohadt numera miatt ekkora cirkuszt csinálni?! Meg vagytok ti veszve!

Csönd

A múlt héten felrohant hozzám a klinikára. A szíve. Extrázik. Főzettem neki egy jó erős duplát. Mit gondoltok, mi borította ki? Az Irodalmi Újság. Az a cikk a Litgazból.

ÖCSI Az írói erkölcsről?

DOKI Az.

ÖCSI Te ilyet olvasol'?

DOKI Ó rakta elém, hogy tessék, itt az ő halálos ítélete. Fehér volt, mint a fal. Kizártak pár faszit a szovjet írószövetségből. Az egyiket, meghívják, azért, mert négyszer nősült.

ÖCSI Volosin.

DOKI Mi?
ÖCSI Volosin. Így hívják.
CUKI János nőszülni csak egyszer nőszült.
DOKI De szeretőket tart. Attól retteg, hogy jön egy új garnitúra, a puritánok, és ő lesz az egyes számú közellenség. Hülye. És akkor nem tudja időben lecsavarozni ... Siránkozott ott nekem... Nem tudja, írjon-e most Juhász meg Illyés ellen... Felszólaljon-e az Írószövetség közgyűlésén... Lapuljon, amíg ennyire hülye! Várja meg, mi lesz! Hadd tépjék a szájukat a többiek, majd jól elgaloppírozzák magukat.
CUKI Ó költő! Ő nem számítgat, neki ihlete van! ÖCSI Puncika, most egy kicsit fogd be a szeméremajkadat, jó?
CUKI Attól, hogy neked csak pornóképekre áll fel, attól még! ..

DOKI (Elvirához) Majd légy szíves megmondani ne-ki: ne írjon most se ódát, se ellenódát. A Comédie Française elment Moszkvába... Churchill óvatosan nyilatkozik... A SZU belépett a Munkaügyi Szervezetbe... Gheorgiu Dej-t kirúgták... Várni kell! -- *Na. (Iszik a teából)*

Csönd

PARANCSNOK Halkan jönnek.

Ránéznek

PARANCSNOK *(hallgatózik)* Halk surrogással jönnek. Csönd

11

Gépkocsizúgás. Fék. Csönd. Balról besiet János, mögötte Leporics

JÁNOS Mit mondott? Mondott valamit? Beszél még, nem? Nagy Imrét is adták? Hol a rádió? (Csönd) Mi van?

Csönd

Elromlott a rádió? Mi történt? Nem közvetítik? Csönd

PROF Téged itt nagyon várnak, kérlek.
JÁNOS Siettem, ahogy tudtam. Kérdéseket tettek föl. Hogyan lehet ma valaki Petőfi ... Miről írna egy mai Petőfi ... Elesne-e a mai Petőfi Koreában... *(Nevet)* Nem tudtam elszabadulni! Két színművészeti verseket is mondott... Végig kellett ülni ... Csak akkor jöhettek el, amikor bekapcsolták a rádiót... Bevágtuk magunkat a kocsiba... Valami baj van?

PROF A kis tanítónő nagyon vár téged.
JÁNOS Nagyon kedves. *(Rámosolyog Annára)* Hol a rádió? Bevittétek? Itt is esett? *(Az órájára néz)* Még nem lehet vége, ilyen hamar...

ÖCSI A kis tanítónő belédszeretett.

JÁNOS *(nevet)* Megtisztelő.

Anna feláll, csönd

Annácska ... Milyen bájos! *(Tudóshoz)* Micsoda mázlid van vele! -- De üljön le, Annácska, csak nem akarnak már indulni? Maradjanak még! Borzasztóan sajnálom, hogy el kellett ugranom ... Éppen ma... Kiment a fejből. Nem kéne ennyi mindent vállalnom. Dolgozni is alig tudok már! *(Parancsnok felé fordul)* És ő? Nem volt vele semmi baj, igaz? *(Kis csönd)* Levetközött? *(Kis csönd)* Nem baj, meleg van. A legszívesebben én is... Leporics elvtárs, most már igazán ihat.

LEPORICS Köszönöm, főosztályvezető elvtárs. A beszédet, azt meghallgatnám.

JÁNOS Mért nem hallgatjátok? Az egész ország hallgatja! Ettől függ a sorsunk, az ég áldjon meg! Csak nem romlott el? Átmegyünk a szomszédbal...

ÖCSI Még csak a külpolitikánál tart.

JÁNOS Igen? És? ..

CUKI Lefeküdtél vele?

JÁNOS Mi?

CUKI Lefeküdtél vele? Annával.

JÁNOS Mit tudom én! Mit számít az most?!

CUKI Anna azt mondja, hogy lefeküdtetek. Amig mi ettünk.

JÁNOS Amíg ti ettetek? *(Csönd, Annára mosolyog)* Mit mondjak, olyan bájos, szép, kedves lány, hogy bizony örömmel. Nem vicceltem: tényleg irigylem Döncit.

ANNA A sofőr itt volt.

JÁNOS Kérem?

Csönd

Leporics elvtárs, érti?

LEPORICS Nem értem, főosztályvezető elvtárs. JÁNOS

(Annára mosolyog) Én se nagyon.

ANNA Ó is látta... A Parancsnok.

JÁNOS A Parancsnok? *(A Parancsnokhoz megy)* Hogy vagy?

Parancsnok ránéz

Nem fázol?

PARANCSNOK Nem.

JÁNOS Jó itt neked?

PARANCSNOK Jó.

JÁNOS Nem volt semmi baj?

PARANCSNOK Nem. ANNA

Végignézte! Látta!

JÁNOS Parancsnok, én nem értem egészen, miről beszél ez a kedves kislány. Te érted?

Csönd

(Visszamegy a teraszra) Az az igazság, hogy jöhettek volna előbb... De volt egy színművészeti kis-lány... olyan szépen, lelkesen, átéléssel szavalt... Igaz, Leporics elvtárs? LEPORICS Szépen szavalt.

JÁNOS A Szeptember végéig mondta... Az ugyan nem forradalmi vers... *(Nevet)* De nagyon szépen mondta. Úgyhogy muszáj volt még beszélnem vele... Nagyon megtetszett, na. *(Mosolyog)* Fantasztikus érzés látni, hogy a fiatalok milyen érzékenyek, tehetségesek ... tele vannak hittel. Minden nehézség ellenére ezért bizhatunk... Ők majd továbbviszik. *(Leül)*

A Tudós felnevet

JÁNOS Dönci, útközben eltűnődtem ... Mi lenne, ha írnl nekünk? Bármit. Szerintem most olyan a helyzet, hogy nyugodtan publikálhatsz. Szaktanulmányt, recenziót, akármit. Nem akarlak rábeszélni, de ha valami eszedbe jut, gondolj rám... jó?

TUDÓS Ha valami eszembe jut. *(Gúnyosan Annára nevet)* Hogyne.

Csönd. Anna berohan a házba. Csönd

12

JÁNOS Van még tea?

ELVIRA Katika, tegyen föl vizet, legyen szíves ... JÁNOS Ha

nincs, nem kell. *(Katikára mosolyog)* Úgyis megittak

kávéval. — Hallottátok, hogy Nagy Lajos kórházban van?

Szegény, állítólag az utolsókat rügja...

ÖCSI Ja, *hogy* ezért kapott most munka érdemrendet.

JÁNOS Persze. A múlt héten összehívtuk a szerkesztőket ...

emlékszámot szeretnénk. Fölvettem, hogy írassunk esetleg

Füst Milánnal is... Talán sikerül kiharcolnom. — Dönci. Jó

lenne. Ha van hozzá erőd ... Ne csak a hülyék írjanak róla.

TUDÓS Neked ... én ... nem írok.

JÁNOS Nekem?! Nem nekem! Szegény Nagy Lajos, hogy elnyomták az utóbbi években!... mert tisztos-

séges maradt. Legalább a halála után!... Most éppen lehet írni róla... Nem biztos, hogy két hónap múlva is lehet... Ki kell használnunk ezt most... Az, hogy egyáltalán fölmerülhet, hogy Füst Milánt, ezt a burzsoát felkérjük ... És hogy nem kiabálták, hogy reakciós vagyok, hanem elgondolkoztak... Eb-ben, Dönci, neked feltétlenül részt kell venned. Nem szabad hagyni, hogy visszakanyarodjunk a személyi kultuszhoz. Gondolkozz rajta, kérek. Minden jó szándékú, tiszta emberre szükségünk van. Luxus volna hagyni, hogy begubózz ... egy ilyen ember, aki-nek ilyen tolla van! „Vétkesek közt cinkos, aki né-ma”!
TUDÓS Téged kéne megírni — ha érdekes lennél. Nem vagy az. És ha megírnálak is... Itt már nem lesz botrány semmiből. Ahhoz morál kéne.

Kis csönd. *Parancsnok felnéz a ház teteje felé, meg-dermed, eltorzul az arca*

JÁNOS Ó, én nem vagyok érdekes... én teszem a dolgomat, mikor hogyan lehet... De az ifjúság, amely még lelkesedik, őszintén, hittel... Azt kéne megírniunk egyszercs, Dönci. Tudod... én minden konfliktus, zűrzavar ellenére... nagyon-nagyon szeretnék újra egy címlapon szerepelni veled.

Katika észreveszi a dermedt Parancsnokot, szemével követi a pillantását, megdermed, felsikolt. Cuki is felnéz

CUKI Jézusom! *(Szája elé kapja a kezét)*
DOKI *(felnéz, feláll, dermedten bámul fölfelé)* ÖCSI *(felnéz, idegesen felnevet)*

TUDÓS *(felnéz, összerázkódik)* Anna! Mit csinálasz? Ne!...
Maradj ott! Felmegyek! *(Dermedten áll)* ELVIRA *(nem néz fel, remegés fogja el)*

JÁNOS *(Elvirához lép, átkarolja a vállát)* Édesem... nem kell ...
PROF *(maga elé meredve ül, befogja a fülét)*

Csönd. Szünet. Fentről lezuhan Anna teste, nagyot csattan a kőkorlát mögött a földön. A test a terasztól és a korláttól nem látszik. Csönd. Vinnyogó hangok a terasz mögül. Katika keresztet hány magára. Csönd

ELVIRA Istenem! ... Istenem!
JÁNOS Szivecském! *(Még jobban átöleli)*
ELVIRA Vigyék el... nem bírom látni... *(Remeg, sírógörcsöt kap)*

Cuki a terasz mögé rohan. Doki utána indul. Tudós utánuk rohan

TUDÓS Anna! Kedves... drága kicsi... Anna ... Ne halj meg!
Könyörgök, ne halj meg! Figyelj rám... ne hagyd el magad... erőlködj... könyörgök... akarj ... ne hunyd le a szemed ...

Vinnyogás

DOKI Ne nyúlj hozzá! Kuss legyen!

Csönd. Vinnyogás

CUKI Él!
DOKI Persze, hogy él! Menjen innét, nem férek hozzá!
(Leguggol, ő sem látszik)
TUDÓS Csak ne pusztulj el, kérek szépen! Anna!
Megismersz? Meggyógyulsz! Ígérem neked!
DOKI Menj innét!

Tudós arrébb megy, reszketve áll, néz a földre. Csönd. Parancsnok arcán enyhül a görcs

ÖCSI Pedig meglett volna... Már majdnem meg-volt!
PROF Ez csak másfél emelet, legfőljebb. Másfél. Mi az a másfél emelet?! *(Vicsorogva nevet)*

Elvira reszket, János simogatja.

Csönd

DOKI *(feláll)* Nyilván törések... talán a gerince...
Megmaradhat. Ha nincs komoly belső sérülés. Meg fog bénulni ... Senki se nyúljon hozzá. *(Kilép a terasz mögül)* Valahogy be kéne szállítani ...
LEPORICS Hívom a mentőket.
DOKI Az sok idő. Esetleg a Tátrával ...
LEPORICS Nem túl veszélyes?

Kis csönd

DOKI Itt rossz helyen van. *(Körülnéz)* Ki kell vinni az utcára.
Leesett egy fáról. vagy ilyesmi. ELVIRA Az én házamban, ilyen! ... *(Zokog)*

DOKI Nyugalom. Valami kemény deszka ...

JÁNOS A nagy gyűrődeshzka. Pici nő. Ráfér. Katika! A gyűrődeshzkat! Azonnal!

Katika visítva berohan a házba

CUKI Nem szabad megmozdítani! Elszakad a gerince! A nővérem ápolónő!
DOKI Fogd be a szádat! Én vagyok az orvos!
CUKI Nem szabad!

Doki leken egy pofont Cukinak. Csönd

TUDÓS Annácska, egyetlen kicsi Annám, ne hunyd le...
Semmi baj! Én majd ápollak... Nem baj, ha megbénulsz... Jó élet az... lesz tolokocsi, én majd tollak... ellátlak, ne félj... egy kutya, egy macska, valami szőrös állat, az is jó, csak szőrös és meleg legyen... egy krokodil is jó... de ha ember, aki nem tud elmenni, az a legjobb... egy hűség ember... Meg lehet simogatni, lehet hozzá beszél-ni! Nem kell több! De ennyi kell! Szépen élünk majd! Mosdatlak, etetlek, alád rakom az ágytálat ... Ne félj! Nem kell félned! Anna! Ne hunyd le!

Vinnyogás. Katika jön egy jókora gyűrődeshzával. Doki elveszi, hátramegy, leguggol

DOKI Jöjjön már ide valaki!

Öcsi odamegy. Ráteszik a gyűrődeshzára Annát. Halk vinnyogás

ELVIRA Nem bírom ezt a hangot, nem bírom... JÁNOS Édesem, mindjárt vége... Nem kell ... ELVIRA Mindig ezt fogom hallani, ezt a vinnyogást...

Mindig!
JÁNOS Nem fogod hallani.

Elvira elhallgat

DOKI A lábát... lelóg... fogd már meg!

Tudós is odamegy. Fölemelik a gyűrődeshzkat, a lelógó lábakat Tudós fogja

DOKI Lassan, óvatosan.

Doki, öcsi, Tudós lassan átvonul a gyűrődeshzán fekvő Annával a kerten balra, Katika keresztet hány, utánuk indul, a szőnyeg közepén megáll. Prof ültében meg-fordul, nézi a menetet. János Elvira mellett áll. Elvi-ra elfordul, hallgat. Parancsnok előremered, hallgatózik. Csönd. Doki, Öcsi, Tudós eltűnik balra, Cuki utánuk szalad. Csönd. Sötétebb lesz

PROF Másfél emelet, annyi sincs.
LEPORICS Elég magas emelet. Régi építés. Öt méter is megvan.
PROF Tizenhát méter, az igen: Tizenhát! *(Vicsorog)*

rog, majd fölnevet) Dönci is megkapta. Megkapta a Dönci.
Nem lesz olyan nagy pofája. Megkapta.

Csönd. Öcsi és Doki visszajön

DOKI Almafáról esett le, kint az utcán.
JÁNOS Iszonytató, hogy nem lehet segíteni az embereken!
Nem hagyják! Próbálkozom... újra meg új-ra... Mindig ez
lesz belőle! A Parancsnok is ... Áthatolhatatlan!
DOKI Nem erről volt szó! A Parancsnokról nem volt szó! Nem
mertél Dönci szemébe nézni, idecibáltad a Parancsnokot...
(Üvölt) Megmondtam, kikkel ült együtt Dönci a börtönben!
Nem megmondtam?! Meg-beszéltük, hogy megnyerjük
Döncit, nem megbeszéltük?! Az egyetlen kapcsolatunk,
hozzájuk!... Az egyetlen! Es erre rámászol a feleségére!
Hogy nem tudsz csomót kötni a farkadra!!!

Csönd

ELVIRA Tudod, mi vagy? Hentes! Mindegy, milyen János...
Nálad még mindig emberibb! DOKI (gúnyosan bólint) Hívom a
mentőket.

Doki bemegy a házba. Alkonyodik

JÁNOS Katika, valami töményet!
KATIKA (Parancsnokhoz) Úgy kell nekik! Mind így végzi! Mind!
(Befut a házba)
ELVIRA Fel kell mosni a helyét! Addig nem merek odanézni
... Fel kell mosni!
JÁNOS Jó, majd Katika szépen felmossa. — Hogy van?
ÖCSI Elég ronda. (Összerázkódik)
JÁNOS Micsoda korszakban élünk?! Mennyi áldozat kell,
mennyi még?!

Jön Katika egy üveg pálinkával

Poharakat is.
ELVIRA Nem kell, jó így ...
JÁNOS Édesem... Már hogyne kéne... -- Katika, poharakat,
legyen szíves.

*Katika leteszi az üveget az asztalra, visszamegy a házba.
Szürkül*

Milyen hüvös lett. Alig megy le a nap... Hiába, ez még csak
tavasz.
ELVIRA Ugye felmossa?
JÁNOS Fel, szivecském. Már mondtam. Nem hallottad? —
Ideje bemennünk. Öcsi, hozd a pálinkát. Bent fogyasztjuk
el.

*Öcsi felveszi a pálinkásüveget, befelé indul. Katika megjelenik
az ajtóban tálcával, rajta poharak*

ÖCSI Hüvös lett. Bent isszuk meg.

Katika és Öcsi bemegy

JÁNOS Szivecském, te is menj be. (Az órájára néz) Milyen
hülye napom volt! Rohangálok itt összevissza ... Nem
végzek semmit... Az embernek kifolynak a napok az ujjai
közül...

Elvira bizonytalanul lépegetve bemegy

(Profhoz lép) Gyere, igyunk egyet. Prof

feláll
Na gyere.

Prof bemegy a házba. Balról jön Cuki

Hogy van?
CUKI Már beszél. (Kis csönd) Otthagytam őket, lelkeznek. (Kis
csönd) A szobámban várlak. Csak a muszlinkendő lesz
rajtam.

JÁNOS Jujj, te! (Belecsókol Cuki nyakába)
Cuki bemegy a házba, János is befelé indul

LEPORICS Ezzel itt mi legyen?

János megáll, hátrafordul, Parancsnokra mered

JÁNOS Na igen... Kora reggel vigye vissza a té-
bolydába, jó? Utána egész nap szabad lesz. LEPORICS
Köszönöm, főosztályvezető elvtárs. JÁNOS (az órájára néz)
Valamit akartam... Mit akar-
tam... Mindenről lekéstem ma... A G-dúr trióról
is lekéstem! (Fejét csóválja, befelé indul) Na jöj-
jön, most már igazán ihat!
LEPORICS Nem fog ez itt megfázni?
JÁNOS (visszanéz) Mondja már.

*János bemegy a házba. Leporics utánamegy. Csönd.
Szürkül. A házban felgyullad a villany. Katika be hajtja a
zsalugáteres ajtót, a réseken árad ki a villanyfény. Kis szünet.
Halk sziszegés. Parancsnok fe-neszel. Lenéz a földre. A slaug
váratlanul tekergőzni kezd, felpúposodik, mint egy kígyó.
Parancsnok elmo- solyodik. Sziszegés. Neszek. Árnyak. A
házban meg-szólal a G-dúr trió. Parancsnok mélyeket lélegzik,
izgatott. A kertben lassan, halkan neszezve dinoszauru- szok
jelennek meg, a növényevő fajták között pá'yrannoszaurusz is.
Szól a G-dúr trió. Fuvallat lámat A fák lombja is neszez.
Parancsnok boldogan nevet. Az őslények lassan, békésen
ellepik a kertet*

1983. július—november

Borsod megyei Nyomdaipari Vállalat, Miskolc — 83 - 6300 — 2000 — Felelős vezető: Kilián Béla

---

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója